

KUST POSTEN

Organ för KA 2:s Kamratförening

Nr 1 2005 årgång 67

Utgives av KA 2:s Kamratförening

Redaktör och ansvarig utgivare: OLLE MELIN
Adress: Författarevägen 9 371 63 LYCKEBY
Telefon: 0455- 239 64
E-post: omelin@telia.com

Grafisk formgivning: DAG ÅSHAGE
telefon: 0455-482 18
E-post: dag.ashage@euromail.se

Tryckeri: Tryck & Reklam i Karlskrona AB

Omslagsbild:

I år är det 5 år sedan vårt regemente lades ned. Så här såg kasernområdet Rosenholm ut från luften någon gång i slutet av 1990-talet. I dag ser området annorlunda ut och senare i år invigs Karlskrona kommuns Arena Rosenholm.

Foto Olle Melin

Kamratföreningen styrelse

Ordförande: Per Engkvist
Vice ordförande: Kent Alritzson
Sekreterare: Kent Alritzson
Vice sekreterare: Yvonne Wirbrand
Kassör: Ulf Olzon
Ledamot: Göran Göransson
Suppleanter: Åke Melin
Lars Hellström
Klubbmästare: Lars Iger
(adjungerad till styrelsen)

Kamratföreningens adress

KA 2:s Kamratförening
Box 527
371 23 KARLSKRONA
Telefon: 0455 - 866 22 (v sekr)
Postgiro: 9 80 67 - 2
Bankgiro: 5584-9483
Medlemsavgift: 100 kronor

Kamratföreningens utbud av KA-produkter

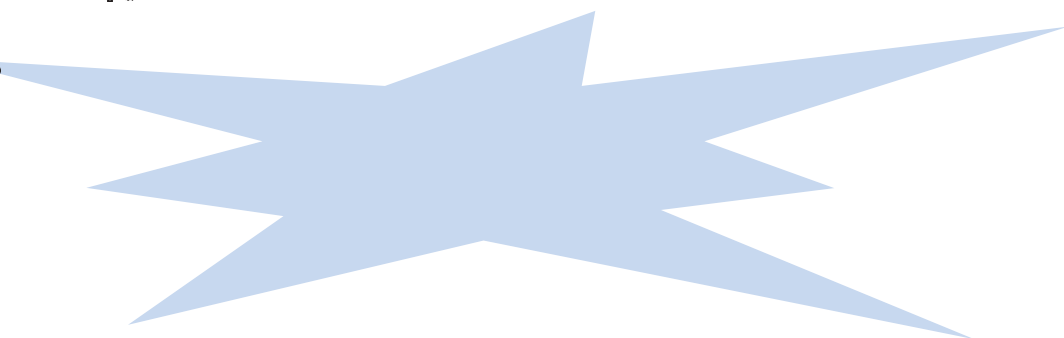
Kavajmärke	80:-
Medlemsnål	45:-
Slips KA 2	50:-
Slips KA	50:-
Slipshållare KA	60:-
Livrem	120:-
Manchettknappar KA	150:-
Manchettknappar marinen	235:-
KA 2 Idrottshistoria	
Nattlig patrullorientering	30:-
Eskil Nyström och Marinens Hemvärnsmusikkår	
Kassett	60:-
Vykort Kungsholms fort (4 st)	10:-
Vykort Rosenholm (3 st)	10:-
CD Karlskrona Kustartilleriregemente	100:-

Gräsvik och dess historia
Boken kostar 60 kronor

Ring kassören Ulf Olzon för beställning
telefon 0455-135 40
Varorna levereras, när betalning skett.
Om varorna inte hämtas tillkommer porto minst 20 kronor.
Postgiro: 98067 -2
Bankgiro: 5584-9483

x

Peter Englund

I en artikel i Tidskrift för Kustartilleriet för 1974 berättar generallöjtnant Bo Westin om luftvärnets historia vid kustartilleriet. Bo Westin var som subalternofficer vid KA 2 verksam vid luftvärnsförbanden i Karlskrona fästning. Den historia, som här återges, är en historia. Som många betraktat som en skröna, men den har verkligen inträffat. Det handlar om, hur ett luftvärnsförband placerat på Gräsvik beskjuter regementschefens bostad på Ronnebygatan.

En beredskapshistoria

Jag var chef för Ivakankompaniet, som svarade för närluftvärnsberedskapen i Karlskrona. Det omfattade ett 20-tal akantroppar, varav ett antal apjäser m/39. Vis av tidigare skador lät jag sätta upp en utförlig instruktion om riskmomentet i varje pjäsvärm.

Vid en lunch på KA 2 officersmäss på Gräsvik hördes plötsligt en väldig krasch. Det verkade som en kollision mellan två spårvagnar, vilket föreföll otroligt men inte omöjligt i Karlskrona på den tiden. En titt utanför fönstret gav besked om, att så inte heller var fallet. En upppassare kom in och meddelade, att regementschefen, överste Gösta Möller ville tala med löjtnant Westin i telefon. Följande konversation utspann sig:

- Det är regementschefen, goddag på Dig.
- God dag, överste.
- Du skjuter på mig
- Nej, överste
- Jag säger att Du skjuter på mig.
- Nej, överste.
- Har jag sagt att Du skjuter på mig så gör Du det. Jag har varit påskjuten förr, så jag vet hur det är. Undersök och rapportera!
- Ja, överste.

Efter en stunds funderande satte jag kraschen i förbindelse med regementschefens uttalande. En tropp 20 mm apjäs m/39 fanns grupperad på höjden vid Gräsvik. Om den skjutit söderut mot Karlskrona, kunde bogvågs- och mynningsknallarna i förening ha åstadkommit ljudet av en krasch. Jag rusade i väg till troppen och fann att mina farhågor be-
sannats. Flygvarning hade gått ut och pjäsen beman-
nats och laddats. I låst höjdläge hade
pjäsen satt igång
skjutningen själv
och avlossat hela
magasinet i riktning
mot Karlskrona,
samtidigt som den
vred sig motsols.

Övre plan på Gräsvik

Avståndet till Ronnebygatan, där regementschefen bodde, var 2100 meter och autodestruktionsavstånd 2200. Ett antal skott träffade mellan andra och tredje våningarna och kreverade mot väggen. I regementschefens bostad fanns ett burspråk. Några splitter gick in genom en glasruta och träffade den tidning, som regementschefens dotter satt och läste. Eftersom det var lunchdags, var många människor på Ronnebygatan, men ingen skadades. Det väcktes en del ersättningsanspråk för glasskador, men de flesta var obefogade. Rappningen skadades på ett par hus, det var i stort sett allt. Man kan tycka, att det var en föga effektiv pjäs, som inte kunde åstadkomma mera med 20 krevader på en stadsgata. Förklaringen var emellertid, att projektilernas hastighet vid anslaget mot husväggarna var så stor, att sprängverkan huvudsakligen var riktad framåt och togs upp av de stabila husväggarna. Spränggranaterna var inte konstruerade för det slaget av mål.

Bo Westin

Ronnebygatan 21, där granaterna slog ner.

Foto Olle Melin

I samband med årsmötet läste hedersledamoten Gustav Karlsson en dikt skriven av nummer 59 Hilding Jändel vid 2.minörkompaniet KA 2. Gustav har nedtecknat dikten efter sin far som var värvad vid regementet under 4 år. Hilding Jändel var bror till den berömde Blekingepoeten Ragnar Jändel. Hilding trivdes tydligen inte i militärlivet, vilket framgår av dikten och han blev också degraderad, vilket framgick av regementsorder. Detta sistnämnda hörde dock till ovanligheten. Historien torde utspela sig någon gång under perioden 1902 – 1917. 2.minörkompaniet blev nämligen 6.minkompaniet 1917.

Visa av nummer 59 Hilding Jändel

Nu vill jag sjunga för er en enkel sång.
Den handla skall om kommissen och oss på samma gång.
En örlogsstad Karlskrona i Bleking skärgård är,
och många glada ynglingar sin frihet mistat där.

Jag också vill omtala, att jag är en av dem,
som friheten berövats, men får den väl igen.
Ty vintrar såsom somrar i fyra långa år
skall ila bort som vinden tillsjag min frihet får.

Jag lände till Karlskrona, jag var så nöjd och glad.
Att där mitt bröd förtjäna, det tänkte genast jag.
Jag såg de måpnga ynglingar som sjömansdräkten bar.
Jag tyckte de var stiliga. Det tycker en och var.

Att nu mig snarast värva, det föll mig genast in.
Där får jag mat och kläder och göra ingenting,
att lära mig ex´cera och skjuta med karbin
fast alla gamla gastar mig kallade kanin.

Se´n till expeditionen jag styrde mina steg.
Där främst vid bordet såg jag en stor och lång kapten.
- Säg, vill du här värvning taga, han frågade mig till.
- Ja, herr kapten, jag svarade – det är just vad jag vill.

Femtio kronor sedan han räknade mig till.
- Här har du värvningskovan, nu går du vart du vill.
Men pröva ej att knipa. Det lönar sig ej här.
Oktober trettioförste, på dagen, är du här.

Kontraktet skrevs då under, allt som sig vara bör,
och jag blev snart inskriven som tredje klass minör.
Bland trettio kamrater som sålts för samma pris
fick jag se´n lära hälsa på militäriskt vis.

I noggrann marsch vi övades att gå i manshög snö
och språngmarsch runt kasernen, om man visade sig slö.
Att klaga inte dugde; det alls ej gagnat har.
Då fiuck man smaka huggaren som underofficerskorpralen bar.

Den huggaren kring smalbenen man känna fick ibland
så blodet ned längs benen i kommisskorna rann.
Sergeanten var ej bättre; han svor och skrek ibland;
Förbannade kaniner, som ej ex´cera kan!

Jag skildrat nu det öde som drabbar en och var
som säljer sig till kommissen i hopp att få det bra.
Nu har jag åter börjat i mitt civila knog,
men på min dumma gärning jag tänkte ofta nog.

Den marina verksamheten i Karlskrona

Sedan den 1 januari 2005 finns det en marinbas i Sverige, Marinbasen med säte i Karlskrona. Det känns nästan som att vara tillbaka till Karel XI:s tid, då han i november 1679 bestämde, att på 33 öar i Blekinge östra skärgård flottans nya huvudstation skulle anläggas.

Sedan dess har mycket hänt och Du kan på annan plats i tidningen läsa om stora förändringar under de 325 år, som gått sedan kungens beslut.

När detta skrivs är Marinbasen under uppbyggnad och organisationen fasställdes den 15 februari efter sedvanliga förhandlingar.

Men den nya Marinbasen har finns inte bara i Karlskrona, utan är representerad på ytterligare 12 platser i landet. Totalt finns i Marinbasens organisation 554 befattningar (318 officerare och 236 civila) och dessa befattningar kommer att vara placerade på följande platser i landet:

Karlskrona	337	(209 officerare, 128 civila)
Muskö	73	
Täby	28	
Malmö	25	
Göteborg	24	
Visby	19	
Berga	17	
Härnösand	17	
Kosta	9	
Skövde	2	
Kungsängen	1	
Skredsvik	1	
Boden	1	

Under Marinbaschefen, kommandör Anders Grenstad, finns 7 enheter

Övriga enheter ur Försvarsmakten i Karlskrona är:

Sjöstridsskolan, som är en sammanslagning av Karlskrona örlogsskolor (utom grundutbildning av värnpliktiga) och Amfibiestridsskolan. Skolan omfattar 205 officerare och 39 civila och har verksamhet i huvudsak i Karlskrona med viss del på Berga.

3.sjöstridsflottiljen, som omfattar tidigare 3.ytstridsflottiljen och del av 4.minkrigsflottiljen

1.ubåtsflottiljen, vars stab och förband flyttar från Haninge till Karlskrona

Blekingegruppen, som stöder hemvärnet och frivilligorganisationerna. Gruppen lyder i dag under Södra militärdistriktet, vars ledning finns i Göteborg. Särskild utredning pågår om framtida organisation.

Marinens Musikkår, som är en del av Försvarsmusikcentrum.

Försvarsmaktens Logistik med Marinverkstad, Försörjningsenhet (Förråd i Karlskrona och Ronneby, militärrestaurang i Karlskrona och Ronneby) samt serviceenhet (lönekontor, resebyrå, ekonomikontor m.m.)

Sammantaget gör detta, att Karlskrona i den nya Försvarsmakten är landets största garnisonsstad.

Såväl Marinbasen, framför allt med Basbataljonen och de sjögående förbanden har en mycket stark inriktning på internationell verksamhet.

Olle Melin

Foto: Håkan Jönsson

Några årtal i Karlskronas militära historia

År 1679 Karl XI beslutar, att örlogsflottan ska flytta till östra Blekinge och staden kallas Carls Crona.

År 1680 Örlogsflottan påbörjar flyttning. Örlogsvarvet på Vämö anläggs. Befästningarna Drottningsskär och Kungsholmen påbörjas.

År 1684 Varvet flyttar från Vämö till nuvarande plats på södra Trossö och på Lindholmen.

År 1685 Båtsmanshållet och Skeppsgossekåren inrättas.

År 1689 Amiralitetskollegium flyttar till Karlskrona.

År 1680-1766 Bemannades fortet av marinier och artilleribussar med cirka 2000 man.

År 1766 Halverades styrkan

År 1789 Amiralitetskollegiet flyttar tillbaka till Stockholm. 2 volontärregementen och Storamiralens regemente sätts upp och skulle utgöra garnisonstrupp och bemanning på fortet

År 1824 Sjöartillerikåren sätts upp och övertar bl.a. Volontärregementenas uppgifter. Av kårens 10 kompanier förläggs 7 till Karlskrona

År 1830 Örlogsflottan och Skärgårdsflottan slås samman till Kungl Maj:ts flotta

År 1832 Sjöartillerikåren blir Sjöartilleriregementet. Omfattar 800 man, alla placerade i Karlskrona. Uppgifter i land på fortet, som garnisonstrupp. Regemente för Blekinge läns beväring.

År 1845 Marinregementet sätts upp. Uppgifter som artillerister ombord och på fortet övertas av Artilleribåtsmanskåren. Marinregementet blir ett garnisonsförband med huvudförläggning på Sparre, vars kasern byggdes med start efter stadsbranden 1790.

År 1866 Artilleribåtsmanskårens fortdel kallas Skärgårdsartilleriet.

År 1870 Flottans fasta minförsvar bildas. De första mineringarna vid inloppen till Karlskrona läggs ut.

År 1872 Beslutades att Marinregementet skulle nedläggas och sättas på vakantstat. Samtidigt skedde övergång till armén.

År 1886 Blekinge bataljon (I 30) sätts upp på Bredåkra hed, där F 17 i dag ligger. Grunden utgjordes av kvarvarande personal ur Marinregementet. Förbandet skulle utgöra infanteriskydd av örlogsbasen i Karlskrona.

År 1889 Flottans sjömanskårs artillerikompanier tar över som bemanning av fortet.

År 1893 Kongl Karlskrona artillerikår sätts upp som förband för befästningarna runt Karlskrona. Förbandet förläggs på Kungsholmen, Västra Hästholmen och Oscarsvärn.

År 1895 Nuvarande kasern Najaden på Trolle byggs som stadskasern för artillerikåren.

År 1902 Kustartilleriet sätts upp med Karlskrona kustartilleriregemente KA 2 i Karlskrona. Förbandet utgjorde en sammanslagning mellan artillerikåren och Flottans fasta minförsvar.

År 1902 Karlskrona grenadjärregemente I 7 sätts upp som infanteriförband i Karlskrona fästning. Förbandet är en sammanslagning av Smålands infanterikår i Eksjö I 7 och Blekinge bataljon I 30. Kasernområdet Gräsvik etableras.

År 1905 Nuvarande kasern Jarramas på Trolle byggs som kasern för KA 2.

År 1908 Ett fästningsingenjörskompani ur Ing 2 sätts upp. Kasernen Blå Port byggs.

År 1915 Rosenholm inköps av kronan och används som övningsfält av I 7.

År 1927 I 7 läggs ned och ersätts av ett detachement ur Kronobergs regemente I 11 K.

År 1930 "paraplyorganisationen" Sydkustens marindistrikt sätts upp omfattande Karlskrona örlogsstation, Karlskrona örlogsvärv, KA 2, I 11 K, Ing 2 K m.m.

År 1937 Fästningsingenjörskompaniet dras in.

År 1939 I 11 K dras in. Försvarsområdesstab etableras i Karlskrona.

År 1942 Blekinge kustartilleriförsvar BK bildas och ersätter Karlskrona fästning. BK flyttar in i kasernen Blå Port.

År 1943 KA 2 flyttar från Vallgatan till I 11 K kaserner på Gräsvik. Flottans sjömannsskola sätts upp och förläggs i kasernerna vid Vallgatan.

År 1945 Ingenjördepartementet i Karlskrona örlogsvarv bryts ut och bildar Marinverkstäderna.

År 1956 Sydkustens marindistrikt ersätts av Marinkommando syd. Karlskrona örlogsstation upphör och ersätts av Karlskronaskolorna omfattande Flottans sjömannsskola (Trolle) och Flottans värnpliktskola (Sparre). Försvarsområdesstaben inordnas i BK.

År 1960 Karlskronaskolorna blir Karlskrona örlogsskolor

År 1961 Marinverkstäderna blir civilt statligt bolag, Karlskronavarvet AB

År 1966 Marinkommando syd upphör i samband med ny militärområdesorganisation. Sydkustens örlogsbas och Blekinge kustartilleriförsvar underställs militärbefälhavaren.

År 1973 Nya kasernområdet Rosenholm tas i bruk. KA 2 förläggning Oscarsvärn lämnas till Karlskrona kommun.

År 1981 KA 2 lämnar Gräsvik och flyttar till Rosenholm.

År 1981 Flottans officershögskola etableras inom Karlskrona örlogsskolor.

År 1984 Sydkustens örlogsbas och Karlskrona örlogsskolor slås samman (Örlbs/KÖS) liksom Blekinge kustartilleriförvar och Karlskrona kustartilleriregemente (BK/KA 2).

År 1984 Marinens officershögskola (MOHS) sätts upp i Karlskrona.

År 1990 De marina landförbanden i Karlskrona utom MOHS slås samman till Sydkustens marinkommando MKS.

År 1999 Karlskrona örlogsskolor blir Örlogsskolorna med verksamhet i Karlskrona och på Berga.

År 2000 Sydkustens marinkommando blir Sydkustens marinbas med verksamhet i Karlskrona, Malmö och Göteborg. Karlskrona kustartilleriregemente KA 2 läggs ned.

År 2004 Sydkustens marinbas och Örlogsskolorna läggs ned den 31 december.

År 2005 Marinbasen och Sjöstridsskolan sätts upp. Flottans grundläggande värnpliktsutbildning genomförs på Marinbasen.

Beredskapsmuseet i Djuramåsa

Johan André är en härlig entusiast tillsammans med sin fru Mari. Museet växer som bara den. Sedan ett drygt halvår tillbaka har jag stöttat honom med det jag vet, kan och kommer ihåg från tiden vid batteri Helsingborg, men framför allt den senare tiden som i spärrbataljonen.

Sent i oktober gjorde vi en samling vid Beredskapsmuseet med några som tjänstgjort vid Djuramåsa. Flera kom, några hörde av sig, men var upptagna. Ni kan inte ana vilken entusiasm, som kustartilleristerna visade. Det här måste vi fortsätta med. Och särskilt då, eftersom det ska skrivas en bok om batteriet och spärrbataljonen som ska landa cirka 2007.

Ett intressant och pågående projekt är "Rädda 21:an", d.v.s. bevarandet av en 21 cm pjäs av samma slag, som finns i museet på Aspö. Vi skissade en fortsatt tidsplan, som dels innebär invigning av lokalen för materielen men även för våra fortsatta diskussioner kring batteriet. Invigningen sker fredagen den 17 juni. Därefter blir det träff med HB-folket 3-4 september. Förutom uppsamling av begärda skrivelser från batteri- och spärrbataljonstiden, tänkte vi göra, som vi brukade, nämligen tura.

Bilden visar gruppen samlad den 30 oktober i normalt Skåneväder. Kamratföreningens ordförande Per Engkvist var förhindrad, men han kommer att vara behjälplig med redigeringen av den kommande boken. Bo Wranker kommer att bistå med uppgifter om den rörliga KA-bataljonen i området.

Bilden visar ett gäng entusiaster framför en av pjäserna i batteri Helsingborg. Längst till vänster står Håkan Falk, i mitten syns batterichefen Ebbe Javenius (80), i grön jacka artikelförfattaren och längst till höger Ingemar Boman, som bl.a. varit med om att rekognosera eldlägen i Danmark

Olle Wennerbeck

Foto: Håkan André

Välarrangerat årsmöte en vintrig afton

Till årsmötet 2005 hade samlats ett femtiotal medlemmar. Som det börjar bli ont om militära härbärgen i den forna garnisonsstaden, hade styrelsen förlagt mötet till Karlskrona hantverksförenings lokal vid Bredgatan. Den festvåningen var på alla sätt tillfyllest, men kostade litet mera än vad som var vanligt i ”den gamla goda tiden”.

Styrelsen hade verkligen gjort allt vad kräsna medlemmar kan begära för en fulländad kamratafton. Arrangemanget under samlingen, att visa bilder ur regementets och kamratföreningens arkiv, blev förvisso mycket uppskattat och var ett exempel på vad fantasi och flit kan leda till, när de utvecklas som bäst. Låt oss gärna få se mera sådant.

Då tiden var inne, öppnade ordföranden, Per Engkvist, årsmötet, hälsade deltagarna välkomna och tillkännagav föreningens åtgärd inför mötet: att sända de traditionella hälsningarna; till konungen, överbefälhavaren, några andra befattningshavare, före detta ordföranden, vissa KABefälhavare och regementschefer samt hedersmedlemmen. Svar hade inkommit från Hans Majestät Konungen och några andra. Jag ber att, få framföra mitt varma tack på detta sätt. Alla de tillskrivna fick en *vördsam hälsning från kamratföreningen samlad till det 69. årsmötet*. Även jag, subordinerade, fick alltså en vördsam hälsning – men uppfattade det inte som ett uttryck för att jag skulle betraktas som speciellt vördnadsvärd. Jag vet, efter 25 aktiva år i styrelsen, varav tio som sekreterare, att företelesen är ett uttryck för vördnad av föreningens grundare och förste ordförande, generalen salig Hjalmar Åström, som skrev så inför sitt första årsmöte 1937. Det hela är alltså en sedvanehandling; till Åströms minne och ära. Låt oss gärna fortsätta som vi gjort och gör. Var och en kan ju sedan, om villig, forma sig en lämplig koefficient att foga framför vördsam; av hela tal, bråk, irrationella tal etc. Jag skulle gott kunna använda ”log 1”. Min mening är, att vi behöver nödvändigtvis inte helt falla för hejsvejsigheten och okejandet, utan något bevara vad som var redigt, gott och bra fordومتima. Detta stycke har, i stort sett, diminutivt värde.

Efter inledningen följde en värdig och stilfull parentation över kamrater som under 2004 lämnat det timliga. Därtill spelade KA 2-oktetten Nocturne och KA 2:s marsch.

Mötet fortsatte med redovisning av verksamhet och förvaltning, varefter styrelsen beviljades ansvarsfrihet för 2004. Val förrättades och förtroendevalda redovisas på annan plats i tidskriften. Enligt styrelsens förslag beslöts att årsavgiften för 2006 skall vara 100 kronor.

Sist på dagordningen stod ”utdelning av utmärkelse”. Kamratföreningens förtjänstmedalj tilldelades revisorn i

föreningen Anders Öderwall, för att han reviderat bra och varit en god kamrat.

Ordföranden avslutade förhandlingsdelen av mötet och inbjöd till måltid vid de festexcellent dukade borden. Inledningsvis spelade KA 2-oktetten tre välvalda och mästerligt exekverade stycken. Eskil Nyström ledde musikanterna, bland vilka märktes den åttiofemårsvitala Gunnar Saur, den multiinstrumentale Bo Lindell och de andra goda spelmännen. Må vi länge vara förunnade deras medverkan vid kamratföreningens möten. Måltiden var av hävdvunnet slag: smör ost och sille, en festsup därtill, välsmakande ärtsoppa med pannkakor och kaffe etc. Kring borden märktes nestorn Sune Bjulemar, de trogna kamraterna Allan Arnström och Gösta ”Göddock” Olsson, liksom Allan Karlsson med hustrun Karin, Rune Hammerskog som farit ända från Öljuhult, den verserade Claes Otto Hallgren, den trogne och subtile Åke Jeansson med sin älskvärda Ulla och alla andra festglada, soignerade och trevliga. Särskilt glädjande är att inslaget av damer ökat. Dessa är ju som rosor och liljor i conviviaeväven.

Oktetten framträdde ytterligare två gånger och spelade några odödliga stycken i egna eller utomstående arrangemang. Till allas glädje avslutade den med att spela Kamratföreningens egen marsch, komponerad till femtioårsjubileet 1986 av Kjell Rosell, poliskommissarie i Göteborg och före det regementsmusiker vid KA 2.

Tiden hastade, som sker när allt är roligt, och snart var dags för uppbrott. Så skildes deltagarna för att komma hem genom snöyrän, nöjda och ett vackert minne rikare. Om Hjalmar Åström var hemma i sin himlavrå, såg han säkert ned på oss med ett gillande och milt leende.

Varmt tack till styrelsen, klubbmästaren, oktetten och övriga som bidrog till detta fulländade möte i KA 2:s, minnenas och vänskapens tecken. Stor tack till styrelsen, klubbmästaren etc. för allt gagnarikt och osjälviskt arbete under 2004.

Gustav Karlsson

HMS Carlskronas utbildningsexpedition

Klockan elva den 21 januari kastade HMS Carlskrona loss från mobiliseringskajen i Karlskrona örlogshamn. Utbildningsexpeditionen 2005 var igång.

Äntligen losskastning, tyckte besättningen, som de senaste veckorna arbetat hårt med att förbereda fartyget och sig själva för resan.

Dagen började med ett stämmingsfullt korum i Amiralitetskyrkan, som var fullsatt till sista plats. Här höll fartygspastorn Christer Alvarsson en betraktelse över resan och flottiljchefen Lennart Bengtsson ett tal om expeditionen. Marinens musikkår spelade vacker musik.

Efter korum var avskedets stund inne ombord på fartyget, som var fullt av anhöriga och spänningen inför resan var påtaglig. En halvtimme före avgång tog de anhöriga och besättningen farväl, många tårfyllda avsked kunde ses på kajen.

Elva prick var det så dags för losskastning och man kunde vinka en sista gång till sin besättningsmedlem ombord. Fartyget styrde ut genom pirarna i örlogshamnen och försvann snart i diset. Om fyra och en halv månad, den sjätte juni, förtöjer man åter i Karlskrona.

Jimmie Adamsson

**Foto: Jimmie Adamsson
Håkan Jönsson**

Fartygschefen skriver första resebrevet

Så har vi då lämnat hemmarfartvatten och satt kurs söderut mot Kielkanalen.

Vi blev ca två minuter försenade vid losskastningen, med anledning av att vi inte hittade "fartygets" visselpipa, som skall förvaras uppe på bryggan. Denna

används när vi blåser "givakt" på orderanläggningen, vilket vi skulle göra direkt efter losskastningen, som ett svar på musikkårens "givakt" signal. Vi fick improvisera lite, genom att sekonden fick busvissla. Nu har vi hittat visselpipan.

Vi utväxlade enligt 1809 års IK-bestämmelser IK-lösen med Kungsholmsfort, innan utlöpande från basområdet. Detta innebar att fartyget avfyra ett skott och hissade två signalflaggor (röd och blå), vilket besvarades av fortet med två skott och en blå signalflagga. Detta innebar att vi tryggt kunde fortsätta vår färd, utan att bli beskjutna av vårt egna på fortet.

Minuterna innan vi skulle passera ut fick vi på radio en signal, som talade om att en båt, med ett försenat pass, var på väg ut till oss. Det var bara att slå stopp i maskin och invänta båten, vilket nog uppskattas av en av våra värnpliktiga.

Vi hade nu en hel värld och 28 376 distansminuter framför oss, innan vi angör Karlskrona den 6 juni. Färden över Östersjön gick enligt uppgjord plan och vädret var ganska hyggligt mot oss. Så fort vi var klara med den kompletterande sjösurningen, så startade resans första, men garanterat inte sista skyddstjänst-övning. Vi avslutade skyddstjänstövningen, med en bemannings-övning av våra livbåtar, så att alla vet var man skall ta vägen, om vi måste lämna fartyget.

När vi kom ner mot den danska ön Mön, så tätnade fartygstrafiken och personalen på bryggan fick lite att pyssla med. Klockan 0500 på lördags morgon tog vi ombord vår första lots, som hjälpte oss in i den första slussen.

När jag sitter och skriver detta, så är vi på väg med 9 knops fart genom Kielkanalen och vi har för säkerhet skull lots och inhyrd rorgångare, på bryggan. Vädret är vackert med en lågt skinnande sol och det blåser endast några sekundmeter.

Vi har här mitt i Kielkanalen, lördag klockan 1000 gjort av med 259 av våra disponibla distansminuter.

Du kan följa HMS Carlskronas utbildningsexpedition på www.4minkriflj.mil.se/ue

Per Ståhl

När detta läses befinner sig fartyget i Kinesiska sjön.

Till flydda tider återgår....

Året är 1952 och kustartilleriet och därmed KA 2 firar 50-årsjubileum. En dag i juni högtidligt hålls de 50 åren med regementets dag och Kamratföreningens årsmöte.

En stor del av Karlskronas befolkning tog tillfället i akt att besöka KA 2 och förutom uppvisningar av olika slag kunde man se revy, film, utställningar, idrottstävlingar och mycket annat. Som vanligt lockade kronans ärter och fläsk många.

Kustposten visar en bildkavalkad kring jubileet och hoppas att bilderna väcker många minnen till livs.

Olle Melin

Regementschefen överste Sten Puke välkomsttalar

Parad för regementets fana

Kamratföreningens fana. Fanförrare är Curt Nyström

Musikkåren under inmarsch

Regementschefen i täten under förbimarsch

Fanvakten inmarscherar

Befälhavande amiralen Eric Samuelsson inspekterar

Befälhavande amiralen och Chefen Blekinge kustartilleriförsvär Alf Nyman

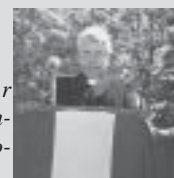
Landshövding Erik von Heland och hitom honom major Per Adolf Löfstedt

Landshövdingen och befälhavande amiralen

Regementschefen i stram givakt

Regementspastor Carl Ossian Elmgård förrättar korrum

Nils-Erik Nyström till vänster i Karlskrona artillerikårens uniform

Arvid Olsson i täten för soldater ur artillerikåren

Artillerikåren inmarscherar

Hästspänt artilleri

Hästspänt artilleri

Hästspänt artilleri

Hästspänt artilleri

17 cm kanon m/85

Närförsvarppluton

Rörligt artilleri rullar in på kaserngården

Dragfordon

Stora åskådarmassor på kaserngården

Bra plats för att se simtävlingarna

För dagen smyckad kasernvakt

Kapten Thorvald Emanuelsson

Löjtnant Sture Lindberg

Underofficerskorpralen Eskil Olofsson

Kustartillerister m/ä

Kamratföreningen på marsch

Kamratföreningen på marsch

Kamratföreningen uppställd. Längst fram flaggjunkare Sture Hallgren

Kaffepaus

Publik vid regementsbadet

Motorcykeluppvisning

Utställning i min- och båttjänst

Signaltjänst

Signaltjänst

En del av regementets idrottspriser

För en tid sedan fick jag från vår medlem i Jönköping, Lars Oscarsson, en tidning, Ölandsbladet, där det fanns en artikel med titeln "Militärtjänst året innan kriget. Författare är Edling Olsson, känd ölänning och i många år verksam inom fiskerinäring- en på ön. Med författarens goda minne får vi nu publicera artikeln i sin helhet här i Kustposten.
Red.

Militärtjänst året innan kriget

"Den elfte april den glömmar man ej, då kronan behagade inkalla mig".

Så började visan om inkallelseordern till Kungl Kustartilleriet i Karlskrona. I varje fall under 30-talet till andra världskrigets början, så var inställdesdagen den 11 april, såvida det inte var en söndag, då det flyttades fram till måndagen. Så var det också det året, det var min tur. Som många av oss kustbor, som hade med sjön att göra, så ville man komma till flottan eller i andra hand kustartilleriet och det som lockade mest var blåkragen. Jag hade nog vid mönstringen hoppats på flottan, men där var fullt, så det fick bli kustartilleriet och minavdelningen. Övningsbasen var Kungsholmsfort, beläget vid stora inloppet till Karlskrona.

Ja, resan började datumet som ovan på cykel tidig morgon. Tåget gick från Borgholm kl 0700 och på vägen dit fick jag se något, jag aldrig sett varken förr eller senare.. På grusvägen mellan Kalleguta och Pinnekulla låg en skata på rygg och på henne satt hannen och gjorde nya skatungar. Jag stannade på avstånd för att inte störa idyllen.

Men resan gick vidare. Först lämnade jag in cykeln vid mejeriet, så att mjölk bilen kunde ta med sig den hem. Resan började och jag hade aldrig åkt tåg från Borgholm söderut. Det var intressant att åka tvärs över Öland mot Ölands östra sida till Gårdby och därefter tillbaka till Färjestaden. Det steg på en del personer på resan. Den första i samma ärende som jag steg på i Gårdby. Hans namn var Gillis Pettersson Sedan steg det på ytterligare inryckande i Skogsby och Färjestaden, den sistnämnde från Degerhamn.

Så gick resan med båt över sundet och sedan var det kustjärnvägen Kalmar-Torsås-Karlskrona. Jag hade tidigare aldrig varit längre än till Kalmar, så det var intressant att se landskapet.. Jag minns, att när vi kom förbi Jämjö i Blekinge, tyckte jag, det var väldigt stora backar. Idag ser man dem knappast.

Så samlades vi gossar från norr och söder, öster och väster på kustartilleriets kasern vid tiggargubben vid hamnen, där vi fick lämna in våra civila kläder fick ut kronans, del de vi skulle ha på os och resten i en fylld sjösäck. Men innan vi klädde oss, skulle vi bada bastu. Detta var också något nytt för mig liksom för många andra. Det gick ganska glatt till, för en del hade haft förplägnad med på resan. Men dagen var inte slut än. Vi som var uttagna till signal- och minavdelningskulle få vår utbildning på Kungsholmsfort, dit resan gick med båten Bore. Inkvarteringen därute blev gymnastiksalen, som var avdelad med skåp och med plats för cirka 150 man, ett tjugotal i varje avdelning. Bäddarna var över- och undersäng, madraser var väl stoppade med halm, runda som en korv. Det tog tid

Transportbåten Bore förde militärerna till fortet

innan den tog form, så man kunde ligga kvar på den, men efter en tid blev den formad, som man låg. Kudden hade samma innehåll. Tvättrummet var gemensamt för alla, en lång ho med vattenkranar, där många fick plats samtidigt. Någon toalett fanns inte, utan det var en gemensam anordning med 20 hål, som kallades K 20. Den låg cirka 150 meter från förläggningen, så det gällde att inte bli opassande samt att ha tillgång till tidningspapper.. Ja, den som läser detta, tror, att jag överdriver, men så var verkligheten. Året var 1938, så vi var inte bortskämda. Vi var cirka 150 man på holmen, som tillhörde signal- och minavdelningen plus några, som hade handräckningstjänst. Det fanns nog lika många artillerister, men de bodde i hängmattor inne i valven, som alltid varit sovplatser. Vi hade inget gemensamt annat än i matsalen, men stämningen var alltid god. Jag vet aldrig, att det var osämja eller bråk.

Jag har varken gillat eller ogillat det militära, men man fick göra som det stod i visan, ta det som en prövning, för tiden den skall gå. Vi hade 170 pinnar framför oss, trodde vi, men det skulle visa sig, att det kunde bli fler. Alltnog, jag hade ingen, som jag kände hemifrån, men jag fick snart kamrater, som var på samma våglängd, som jag själv. Det var gotläningar jag kom närmast. Kanske var det, för att vi var öbor, vi hade mycket gemensamt, särskilt på fritiden, när man var instängd på ett fort ute i havet. Enda möjligheten att komma i land var med båten Bore och då måste man begär permission och det var inte lätt. Man måste först lära sig alla gradbeteckningar, så man inte hälsade på fel personer och att hälsa var ett måste.

Men jag hade också möjligheter med grabben från Degerhamn. Han hade släktingar på Tjurkö, så ibland kom någon roende över och hämtade oss. Det var bara några hundra meter, men å andra sidan var vi militärer inte välsedda bland de civila grabbarna på ön. Det kunde hända, att cykelkedjor kom fram som tillhyggen och då var det bäst att hålla sig borta.

Men ju längre vi kom fram på sommaren, desto lättare var det att få permission. Men vi var inte lediga förrän kl 1200 på lördagen, så det gällde att ta vara på tiden. Senast kl 2300 på söndagsnatten

måste man vara tillbaka. Att åka hem var inte tänkbart. Det fanns inga kommunikationer för sådant, men vid midsommar fick vi några dagars ledighet samt fri resa. Det var enda gången under min värnplikt. Men vi var ju

Kungsholmsfort i bakgrunden

Kabelutläggning pågå

Linje VII

där för att försvara Sverige. Det hade varit dåligt under första hälften av 30-talet. Hela grupper slapp värnplikt vissa år, så Per Albin Hanssons tal till nationen, att vi stod väl rustade överensstämd inte med verkligheten. Men under en månads harvning på linje VII, ett område mellan kajen och den höga muren mot fortet, lärde vi höger om och vänster om, gå i takt, gevärsexercis, lediga, gradbe-teckningar samt teori om minor m.m. Det var i allmänhet mindre minor i kustnära vatten, hamnar m.m. Till större minor användes en minutläggare (mula). Till sjöss var det flottan, som skötte minarbetet.

Minutläggaren 9

Ja, tiden gick. Det var alltid något på gång, ibland samma övning om och om igen. Oss emellan diskuterade vi, att vi kunde nog klarat av utbildningen på sex veckor. En ljuspunkt var marketenteriet (markan). Det blev att gå dit på kvällen och köpa en kopp kaffe och en mandelkubb. Det kostade 30 öre, så pengarna räckte inte till. Lönen var 50 öre per dag. Höjningen till en krona kom först efter 200 dagars tjänstgöring och det kom man till först under beredskapen. Men jag såväl som många andra hade inga mer pengar att tillgå. Jag tror inte, att människor nu för tiden vet, hur ont det var om pengar på den tiden. Jag hade jobbat sommaren 1937 i berget (Köpingsklint), men det arbetet slutade, när frosten kom. Sedan fanns det inget mer arbete under vintern, så det jag sparat hade gått åt. Jag bodde visserligen hemma och hjälpte till, när det behövdes, men att be om pengar, nej de hade inte mer, än de behövde.

Men, som jag skrev tidigare, försökte jag utnyttja den lediga tiden på helgerna med att lifta. Ordet lifta förkom inte på den tiden, utan vi sade, att vi åkte på tummen. Vi passade de få bilar, som fanns utanför Karlskrona och åkte dit man fick lift. Det kunde bli åt vilket håll som helst. En gång hade en gotlänning och jag turen att få åka till Kalmar och då tog vi färjan över till Öland. Med på resan var en

Transport till mineringen. Artikel-författaren främst

sportbil med två unga damer. Jag gick fram och gjorde artigt honnör och frågade, om de skulle köra norrut på Öland och fick till svar, att de skulle till Hotell Strand i Borgholm. Min nästa fråga var, om vi kunde få åka med. Jodå, baksätet var ledigt. Jag glömmer aldrig den förvånade vaktmästaren, som stod på trappan och tog emot, när jag och min kompis stegade ur bilen. Vaktmästaren och jag hade båda jobbat i berget sommaren innan. Ja, den kvällen fick jag visa blåkra-gen på hemmaplan, något jag önskat åren tidigare, när landstorms-gubbarna i Köpingsvik lockat flickorna. Återresan till Karlskrona blev dock svårare. Vi lyckades komma till Kalmar, men därifrån var det värre. Någon sträcka tjuvåkade vi på tåget, men bara vi kom till Jämsjö, var det inga svårigheter. Det var många militärer, som skulle tillbaka till sina arbeten.

En gång stannade vi en bil, som jag närmare kände igen. Det var Martin Svensson, före detta lantbrukare i Tjusby, nu troligen i Karlskrona på väg till Gullabo, där han hade något intresse. Allt-nog åkte vi med till Gullabo och hade tänkt komma vidare till Bergkvara, där det var fest lördag och söndag. Vi försökte få lift från Gullabo, men där i de mörka skogarna fanns inte många bilar på den tiden, utan vi gick järnvägsspåret. Döm om min förvåning, när vi mitt inne i skogen träffade på en hållplats, som hette Bidalite. Vi tyckte, det var ett konstigt ord. Vi kom i alla fall så småningom till Bergkvara, där vi träffade en lumparkompis och blev inbjudna på mat. Sedan blev det fest. På morgonen vaknade vi på en höskulle av en kvinno-röst, som sjöng andliga sånger, samtidigt som hon mjölkade sin ko. Vi smög oss tyst och försiktigt därifrån för att inte störa. Vi blev också inbjudna på frukost, innan vi tog resan åter. En söndag hade vi på något sätt lyckats ta oss till Nybro, där det var friidrottstävling-ar. Dåvarande världsmästaren i spjutkastning, Matti Järvinen, hade uppvisning. Han kastade 15-20 meter längre än svenskarna, som deltog. Men den hemresan blev en mardröm, så inåt Småland blev det inte fler resor.

Ja, många helger gick på detta sätt, men ibland stannade vi kvar på fortet. Det vankades alltid god mat under helgerna. Ju färre som var kvar, desto bättre var det. Vi övade även friidrott. Vi kämpade för friidrottsmärket, där det ingick vissa krav. När det gällde

Artilleripjäs, Artikel-författaren längst fram

löpning, var vi på Karlskrona idrottsplats, där vi bl.a. sprang 10 000 meter på tid. Konditionen fanns nog, men vilken träningsverk!

Ja, så gick sommaren och den 30 augusti ryckte förra årets rekry-ter in på 30 dagars möte. Men vi började också räkna dagarna. Alla skulle mucka samtidigt, men det började bli oroligt. Det kom ryk-ten, att något var på gång i Tyskland. En man vid namn Hitler hade ställt krav på, att Tjeckoslovakien skulle lämna en del av sin indu-stri till Tyskland. Med allt större intresse lyssnade vi på de radio-apparater, som fanns tillgängliga. Vi fick besked om att stanna kvar på obestämd tid. En ny minlinje i Kungsdjupet lades ut. Dagarna gick, de fyra stora skulle mötas i München. Efter några dagar fick vi veta, att de kommit överens. Vi fick mucka tio dagar för sent. Så var min militärtjänst över för den gången. Föga anade man då, vad som skulle inträffa redan året därpå.

Men det får bli en annan historia.

Edling Olsson

Flottans Män håller Riksårsmöte i Karlskrona

Flottans Mäns lokalavdelning i Karlskrona är värdar för årets Riksårsmöte med Kamratföreningen Flottans Män. I dagarna tre, 27-29 maj, beräknas några hundra delegater från 26 lokalföreningar, från Luleå i norr till Trelleborg i söder gästa örlogsstaden.

Lokalföreningen i Karlskrona är som bäst i gång med förberedelserna. Det är mycket, som skall klaffa, transporter, förläggning, utspisning, studiebesök m.m.

På programmet står själva årsmötet och en inledande lokalföreningskonferens, rundturer i Karlskrona, studiebesök i örlogshamnen med besök på fartyg och rundvandring på Gamla varvet, besök på Marinmuseum, korum i Kungl Amiralitetskyrkan och inte minst en stor riksmötesbankett på anrika stadshotellet.

Marinens Ungdomsmusikkår och en del andra musikgrupper kommer att medverka.

Kustposten hälsar välkomna till Karlskrona och Marinbasen och hoppas på trevliga dagar i staden.

Foto: Olle Melin

Olle Melin Rolf Svensson, ordförande Flottans Män Karlskrona

Resor i tjänsten

Som alla yrkesmilitärer har jag gjort många resor i tjänsten. Från början inom landet, senare utomlands. Dessa resor har betytt mycket för mig. Alla resor ger upplevelser och den som reser har alltid något att berätta, heter det ju.

Därför skall jag berätta om en resa norrut, som jag företog mig på senvintern 1958. Målet för min utfärd var Östersund, närmare bestämt artilleriregementet A 4. Här skulle jag tjänstgöra en månad i akt och mening att lära mig fältmätning.

I dag är det ingen konst att åka till Östersund. Det var väl en affär på 3-4 timmar. Men 1958 var det annorlunda. Man åkte naturligtvis tåg och för min del blev det massor av byten. På den tiden åkte man i uniform. Det var mycket lättare att packa ned de civila kläderna och så var man ju alltid rätt klädd i uniform. I mitt fall tillkom dessutom en viktig faktor; min kassa tillät inte inköp av de överrockar, sportkläder och det, som behövdes i det norrländska klimatet.

Jag åkte i bra klass och efter byte i Mjölby fick jag faktiskt en egen kupé. Som god soldat utnyttjade situationen, sträckte ut mig på bänken, lade kappan över mig och somnade.

Jag vet inte säkert, men jag tror det var i Örebro, som dörren öppnades och en ny resenär steg in. Jag iakttog honom genom halvslutna ögonlock, lite irriterad över att bli störd mitt i natten.

Ju mer jag såg på mannens förehavande, ju mer konfunderad blev jag. Han tog av sin överrock och blottade en fotsid

kaftan, han hade radband om halsen och kalott på huvudet. Dessutom började han plocka upp, vad som senare skulle visa sig vara ett resealtare, på det lilla fönsterbordet i kupén. Snart var han inbegripen i en innerlig bön, troligen prisade han Vår herre för att han hade hamnat i min kupé.

Det går inte att sova hur länge som helst med ett sådant resesällskap, så jag vaknade, reste mig upp, hälsade och presenterade mig. Han visade sig heta Fader Gunnar och var på resa till Östersund, även han. Han uttryckte sin stora tillfredsställelse med att få åka med en soldat, det ingav trygghet påstod han.

Snart visade sig, att Fader Gunnar led av svår hunger, en hunger som kunde tillfredsställas först framemot morgonen, när vi stannade vid en station tillräckligt stor för att härbärgera såväl korvstånd som kaffeutskänkning.

Det blev många sådana matintåg, innan vi nådde Östersund. Fader Gunnar motiverade sin aptit med, att "han ville inte förgås av umbärande här uppe i Nordanland".

J, så gick det till, när jag träffade den berömda Fader Gunnar från Osby i Skåne. Då visste jag inget om honom, men efter vårt möte har jag förkovrat mig och kunnat konstatera, att han var en speciell människa, som gick sin egen väg och som följde sin kallelse, även om det kostade på.

Ofta trollar jag fram synen av honom, där han kommer vandrande efter perrongen, klädd i sin vida kaftan och med en rykande varm korv i handen. Om jag väckte uppmärksamhet med min KA-uniform, så var anblicken av denna kyrkans tjänare desto större hos de goda norrlänningarna.

Om detta ville jag tala,

Kjell Silverbark

RÖRLIGA BLADET

Nr 1 - 2005

MUSEIFÖRENINGEN FÖR RÖRLIGT KUSTARTILLERI

Vår adress

KA 2 Museiföreningen för Rörligt Kustartilleri
Marinbasen
Box 527
371 23 KARLSKRONA

Adressändringar

Vid adressändring glöm inte att vi behöver den för att nå Dig med Rörliga Bladet m m

Redaktör

Sigvard Bengtsson

Att vara medlem

Vill Du bli medlem eller veta om vår förening, ring Sigvard Bengtsson tel 0455/33 60 20 eller Hans Willebrand tel 0480/ 33056

Medlemsavgifter

Vi har mycket humana medlemsavgifter:

- Årsavgift 20:-
- Ständig medlem 200:-

Vi uppskattar om Du hjälper föreningen med Ditt medlemskap, men behöver all ekonomisk hjälp och tackar i förhand för eventuell gåva

För att vi skall veta vem som betalt in pengar vill vi att Du meddelar namn och adress

Hans Willebrand tfn 0480 / 33056 eller
Sigvard Bengtsson tfn 0455 / 33 60 20

Inbetalning av medlemsavgifter

Föreningen har öppnat ett bankkonto där medlemsavgifter samt eventuella gåvor kan sättas in.

Clearingnr = 6741

Kontonummer = 152 252 088

Adress: KA 2 Museiförening för Rörligt Kustartilleri
c/o Hans Willebrand

Gräsgärde 4327

338 96 Ljungbyholm

Innehåll

Kustartilleriet i Blekinge del 5

av **Jean-Carlos Dankwardt**

Gåvor

Vi uppskattar om Du hjälper föreningen med Ditt medlemskap, men behöver all ekonomisk hjälp och tackar i förhand för eventuell gåva

Meddelande

Kamratträffarna på Militärhemmet i Karlskrona fortsätter under 2005 med följande dagar, som är första tisdagen i varje månad:

5 april, 3 maj, 7 juni, 5 juli, 2 augusti, 6 september,

4 oktober, 1 november, 6 december

Väl mött till kamratlig samvaro

Bilden ovan

Betjäning av skjutbord m/33-37

Kustartilleriet i Blekinge

Jean-Carlos Danckwardt

Del 5

Forts från nr 4 2004

Luftförsvaret av Karlskrona Fästning

1936 års försvarsbeslut innebar bl a att Karlskrona fästnings luftförsvaret skulle förstärkas. I en PM utarbetad av riksdagens "Särskilda utskott"- dåtidens försvarsutskott- anges att luftvärnsbestyckningen av KF borde förstärkas genom anskaffning av ytterligare två 75 mm luftvärnskanonbatterier samt fyra 25 mm luftvärnskulprutebatterier. Detta innebar att de gamla 75 mm lvkanonerna m/15 ersattes av kanoner m/15-27. Kostnaden för 75 mm batterierna angavs till 840 000 kr och för 25 mm batterierna 380 000 kr.

Den 10/4 1936 hade Kungl Maj:t beviljat 318 000 kronor för anskaffning av fyra 25 mm luftvärnskulprutebatterier. Detta beslut ändrades den 3/12 till att omfatta tre 40 mm automatkanontroppar om vardera två pjäser i stället för de planerade 25 mm pjäserna. 564 000 kr anvisades härför. Skälet för denna ändring var bl a att en större affär med AB Bofors då kunde avslutas och ge ca: 20 % besparing jämfört med om inköpet skulle skett senare. Kungl Maj:t beviljade även anskaffning av de två 75 mm lvkanonbatterierna.

För bemanning av KF luftförsvaret svarade III. bataljonen KA 2. Bataljonchefen var tillika "luftförsvarschef" i fästningen. Luftförsvaret bestod 1939 av:

1.75 mm lvkanbatt - Vattentornet Senare (3 pjäser) Hästö

2.75 mm lvkanbatt - Kobebus

3.75 mm lvkanbatt - Aspö Horn. Senare Nabben Tjurkö

Ett 57 mm lvkanbatt- Lindholmen (2 pjäser m/89)

Tre strålkastaravdelningar

En luftbevakningscentral

Tre luftbevakningsstationer

Genom 1936 års försvarsbeslut skulle ett nytt 7,5 cm lvkanbatt på Rollös anskaffas och batteriet på Vämöberget flyttas till Hästö. Batteriet på Aspö Horn skulle flyttas till Tjurkö Nabb och förses med modernare pjäser (7,5 cm lvkan m/36) och med centralinstrument m/36 (Gamma). För dessa arbeten ställde KMF i juni 1937 medel till förfogande (Vämö 7 000 kr, Tjurkö 8 600 kr resp Rollös 11 500 kr).

Luftförsvaret övades under åren 1936-39 vid flera tillfällen. Trots detta ansågs det inte tillfredställande och luftvärnsmateriel prioriterades i materielanskaffningsplanerna efter 1939.

III. bataljonen KA 2 ingick i "KF säkerhetspiket" som en egen enhet kallad "Luftförsvarspiketen". Som förstärkning organiserades vid ÖSK ett antal avdelningar med luftvärnsmateriel ombord på icke rustade fartyg, samt från artillerimaterieförrådet i land. Rustningstiden för vissa fartyg var vid denna tid nämligen

7,5 cm lvkan

mycket lång, ibland över tre månader. Rustade fartyg vid kaj anslöts till KF luftbevakningscentral LcKr) och kunde delvis ledas därifrån. Fartyg till ankars kunde ges elduppgifter i vissa riktningar.

"Luftförsvarspiketen" hade beordrats ut den 26 augusti 1939.

I en sammanfattande luftförsvarsorder den 2 september 1939 anges följande förband skall bemannas:

Luftbevakningscentralen (LvKr)

Luftbevakningsstationer

2.75 mm lvkanbatt -Kobebus

3.75 mm lvkanbatt -Tjurkö Nabb

4.40 mm lvkanbatt -ÖVK

5,40 mm lvkanbatt -ÖVK

1.8 mm lvkspbatt -ÖVK

Strålkastaravdelning

Nr 14 SK (Skallholmen)

Nr 12 DE (Degerskär)

1.150 cm strlk Tjurkö (V Tjurkö)

2.150 cm strlk Aspö (NÖ Aspö mad)

Belysningsledaren var (skulle vara) grupperad på Kobebus (i praktiken först senare).

När förstärkt försvarsberedskap (FF) anbefalldes kom luftbevakningen inom KF (lbo Kr) att ingå i den hela landet täckande luftbevakningen. Geografiskt omfattade Lbo Kr sydöstra Sverige och innehöll följande enheter:

LcKr samt

10 luftbevakningsstationer (ls) runt Karlskrona ur kustartilleriet

4.lbevcomp ur armén och kustbevakningsstationer (Kbs) ur flottan.

LboKr lydde under Chefen för Sydkustens marindistrikt (CMDSt).

Förhandsmeddelandetjänsten samt larm- och orienteringstjänst omfattade myndigheter och förband ur såväl marinen som armén enligt därför utfärdade instruktioner och anvisningar.

Födslovåndorna för luftbevakningstjänsten synes ha varit likartad de som gällde för de allra flesta förband vid krigsutbrottet, inte minst gällde detta sambandet.

Lvkanonbatterierna var skjutklara "efter några dagar" medan lvkanförbanden var klara något snabbare. Vid förbanden saknades i många fall väsentlig materiel. Förbindelselaget var dåligt.

Enligt planerna 1939 skulle luftförsvarschefen ha sin stridsuppehållsplats i Riksbankshusets torn vid Ronnebygatan. Detta genomfördes aldrig i praktiken. Luftbevakningschefen befann sig i luftbevakningscentralen (LbevC) i järnvägstunneln varifrån all "operativ verksamhet" leddes. Utrymmen för luftbevakningscentralen hade tillkommit omkring 1924. Utrymmen för telefonväxel m m var inte ordentligt fuktskyddade varför den snabbt måste flyttas till lokaler intill LbevC. Luftvärnschefen utövade aldrig något direkt taktiskt befäl utan kan ses som en administrativ chef. för luftbevakningsbataljonen. Belysningschefen skulle ha sin uppehållsplats på Kobebus men även här torde stridsbelysningen i princip ha letts från LbevC. Sambandet till förbanden var mycket bristfälligt 1939. Först under 1940 förbättrades det. Luftförsvarschefen uppehöll sig från våren 1940 i järnvägstunneln i anslutning till luftbevakningscentralen.

Luftbevakningschefen (vakthavande officer i LbevC) var den som i praktiken ledde luftförsvaret.

Det rådde brist på utbildade värnpliktiga 1939.. En omfattande utbildning måste genomföras, framförallt på den nya successivt tillförda materiel. En lvskjutplats med ett 7,5 cm och ett 40 mm övningsbatteri fanns på Ellenabben redan före den 1 september 1939. 7,5 cm pjäserna tillhörde

150 cm strålkastare

Kronprins Gustaf Adolf inspekterar 40/36:a

skulle i många fall omskolas till luftvärnare. För omskolning disponerades ibland endast några dagar innan de "nyutbildade" måste insättas i beredskapsförbanden. Senare under kriget förbättrades utbildningssituationen. Tillgången på befäl bl a yngre reservofficerare, blev god. Utbildningen skedde dels på Ellenabben, dels vid beredskapsförbanden.

Den 9 december 1939 hade luftförsvaret följande organisation:

Förband	Gruppering
Lv	
101	1.75 mm batt Brantehall Hästö (BH)
102	3. 75 mm batt Nabben Tjurkö (NB)
103	2. 75 mm batt Kobebus (KB)
104	4. 75 mm batt Rollsö (RÖ)
202	40 mm batt ÖVK, Oscarsdockan
203	40 mm batt ÖVK, Torpedepån
206	40 mm batt ÖVK, Söderstjerna
207	40 mm batt ÖVK, Högholmen
251	25 mm batt Öppenskär (ÖS)
253	25 mm batt Aspöberg (AB)
301	8 mm kspbatt ÖVK, Polhemsdockan
302	8 mm kspbatt ÖVK, Polhemsdockan
401	Strlk 14 Skallholmen (SK)
402	Strlk 13 Kurrholmen (KN)
403	Strlk 12 Degerskär (DG)
405	1.150 cm strlk Tjurkö
406	2.150 cm strlk Aspö

Av sekretesskäl hade tidigare förbandsbenämningar utbytt mot nummer-serierna Lv 101, 102 osv. Till en början användes lyssnarapparat typ Goertz, som senare byttes mot "typ Arenco"

Materielläget vid årsskiftet 1939-40 var i flera fall inte tillfredställande vilket framgår av en inspektionsrapport. Bl a saknades två 75 mm lvkanoner till Lv 101 samt eldledningsutrustning. Batterierna Lv 103 och Lv 104 var omoderna. Nya batterier skulle bli klara i juni-juli 1940. Ett antal 40 mm pjäser saknades. Flera pjäser hade slitna eldrör. Även flera strålkastare var i dåligt skick. Riktapparater saknades för flera.

Strålkastarläget förbättrades under 1940 och i september fanns 10 st 150 cm strlk varav vissa med lyssnarapparat. Strålkastarna grupperades senare i en "yttre" och en "inre" ring.

På morgonen den 9 april 1940 intog luftförsvaret högsta beredskap. Arbetena på Hästöbatteriet pågick som bäst. Ingjutning av pjäsfundament pågick och skydd för den gamla eldledningsutrustningen (m/24) var under byggnad liksom plattorna för inbasmätare och kursvinkelinstrument (m/24). Arbetena leddes av dåvarande löjtnanten Bo Westin.

Det fortifikatoriska skyddet var genomgående dåligt vid förbanden. Vid flertalet batterier utgjordes det under lång tid av sandsäckar. Åren 1940-1941 utfördes dock pjäsvärn, ammunitionsdurkar och kabelgravar. Taggtrådshinder och stridsställningar för närförsvaret utbyggdes i regel som fältarbeten med förbandens bemanningar. Lv 103 på Kobebus tilldelades 1941 även sjömålsuppgift mot inträngande fartyg i huvudinloppet. För detta ändamål fick pjäsvärmens skydd i denna riktning "slopas".

Förläggningen vid lvförbanden skedde till en början oftast i tält. Under 1940-41 anskaffades dock lägerhyddor eller baracker till flertalet förband. Elektriskt ljus saknades praktiskt taget alltid i förläggningarna under de för-

emellertid Lv 103 (Kobebus) och flyttades därför efter 3 september dit. Utbildningen på 7,5 cm batteri skedde därefter främst på Lv 102 (Tjurkö Nabb).

Utbildningsförbandet var i regel förlagt till Aspö Mad. Tillgången på materiel för utbildning var genomgående dålig. Värnpliktiga som tidigare tillhört armén och flottan

skulle i många fall omskolas till luftvärnare.

För omskolning disponerades ibland endast några dagar innan de "nyutbildade" måste insättas i beredskapsförbanden. Senare under kriget förbättrades utbildningssituationen. Tillgången på befäl bl a yngre reservofficerare, blev god. Utbildningen skedde dels på Ellenabben, dels vid beredskapsförbanden.

sta åren. På vissa batterier t ex Lv 102, fanns 1940 vindgenerator. Det under de första åren dåliga befälsläget förbättrades undan för undan genom de stora reservofficerskullarna.

Våren 1941 inträffade ett olyckstillbud med en 20 mm lvpjäs m/39 Rheinmetall, uppställd på Gräsvik (taget av en kasern). En eldskur avlossades av misstag rakt över Karlskrona och granaterna slog in i hus vid Ronnebygatan, bl a regementschefens överste Möllers bostad. Ingen person kom dock till skada. En annan olycka inträffade strax därefter med samma pjästyp uppställd på övningsskjutplatsen på Ellenabben. Även här avlossades en eldskur som passerade omedelbart framför ett 10-tal värnpliktiga utan att skada någon. Skjutolyckorna berodde på fel sammansättning av pjäsernas avfyringsmekanismer.

Under sista halvåret och under 1941 tillfördes KF huvuddelen av de beslutade 40 mm batterierna. Sex batterier avsågs för ÖVK, sex batterier för KF i övrigt samt fyra batterier för batterierna RS, YD, TE och HB.

Hösten 1942 förstärktes det tunga luftvärnet med "batteri BD", som då försågs med 7,5 cm dubbellvpjäser från pansarskepp och ett provisoriskt centralinstrument M/Rydberg. Batteriet hade även sjömålsuppgifter och lvuppgiften kan anses som "skenbar".

4 m inbas för luftmål

Under hela beredskapen höll LboKr "full stridsberedskap". Ofta var det så att kommande stridsaktiviteter i Östersjöområdet tidigast märktes inom luftbevakningen. Den tyska uppladdningen med därav uppkomna truppförflyttningar inför anfallet mot Ryssland sommaren 1941 gav synnerligen kraftiga utslag. Vissa dagar kunde inkommande rapporter uppgå till bortemot 600/tim. Främst engagerades ls och kbs på östra Öland.

Grupperad 15,2 ckan m/37

Det rörliga kustartilleriet i södra Sverige

Här lämnas endast en kompletterande redogörelse för det rörliga artilleriets omfattning och utnyttjande eftersom det i bl a Kustartilleritidskrift under åren förekommit många artiklar i detta ämne.

1936 års försvarsbeslut innebar att en rörlig bataljon omfattande bataljonsstab och tre 15 cm batterier m/37 skulle uppställas.

1.15 cm haubitsbatteriet vid KA 2 skulle enligt FB 36 överföras till Vaxholm Fästning medan det vid KA 2 befintliga rörliga 10,5 cm kanonbatteriet m/34 (2. 10,5 cm kanbatt) skulle överföras till Gotlands Kustartilleriförsvaret.

1936 års försvarsbeslut innebar även anskaffning av fyra st 10,5 cm kanoner m/34. Dessa levererades till KF i februari 1937. De ovan nämnda

förbanden skulle motoriseras. Den 1 juli 1939 anmäldes följande rörliga batterier inom Karlskrona Fästning som mobiliseringsklara:

Rörliga bataljonen.

1.15 cm haubitsbatteriet, 3 57 mm kanonbatt (om fyra pjäser/batt), en 60 cm strålkastareavdelning.

Detachment A: (Ålandsdetachmentet)

2.10,5 cm kanbatt, 1.10,5 cm haubitsbatt, 1.25 mm lvkanbatt.

Materiellaget var i flera avseenden inte tillfredställande. Den främsta bristen var att det saknades lämpliga dragfordon till de tyngre pjäserna. Även brister förelåg i fråga om eldledningsutrustningen.

Den första nya 15 cm pjäsen levererades under april 1939 och i oktober 1939 levererades fyra pjäser medan resterande fyra pjäser levererades i februari 1940. Först i juli 1941 var emellertid det första batteriet materiellt färdigutrustat.

I marinorder den 7 juli 1941 angavs att 1. och 2.15 cm batterierna skulle kunna vara organiserade senast en vecka efter order medan 3.15 cm kabatteriet skulle vara organiserat

fr o m 1 september 1941. Marinförvaltningen beordrade CMDS att förbereda inhyrning av fordon för de tre batterierna. Det visade sig emellertid att de uttagna gengasfordonen var för svaga och därför inte kunde användas. Samtidigt begärdes medel för anskaffning av nya stamfordon till batterierna. I mars 1942 tillstyrkte K Maj:t denna anskaffning.

Montering av lavett till 21 cm kan m/42

1941 års försvarsutredning föreslog att 14 st av armén beställda 15 cm kanoner skulle överföras till kustartilleriet. Fyra batterier om vardera tre pjäser organiserades. Ett av batterierna avsågs för Gotland. Varje 15 cm batteri försågs

med två 150 cm strålkastare samt en 40 mm lvtropp.

De från armén överförda pjäser, som fick beteckningen m/37 B levererades med tre pjäser i december 1943, fyra pjäser i april 1944, fyra pjäser i augusti 1944 och de sista tre pjäserna under december 1944.

Som dragfordon anskaffades en av Volvo framtagen "artilleritraktor", som kom att benämnas "terrängdragbil m/42".

Utbildningen på 15 cm kanon m/37 inleddes hösten 1941.

Den 11 maj 1942 beordrades 3.15 cm kabatt av CM att bedriva övningar på Öland från och med den 20 maj. Batteriet grupperades för skydd av minering vid Gräsgård fr o m 25 juli. Den 24 november återgick batteriet till KA 2. Ett rörligt 15 cm batteri ur KA 2 deltog i mars 1942 i II.fördelningens fälttjänstövning i Jämtland.

Den 23 juli 1943 inkallades personalen ur BK till Västkusten (Tjuvkil).

Grupperad 21 cm kan m/42

Batteriet återgick till KA 2 i september och personalen hemförlovades.

Efter den 9 mars 1945 var inga rörliga kabatterier organiserade.

Sedan Ålandsdetachmentet upplöstes grupperades 1.10,5 cm haubitsbatt KA2 vid Karlshamn där senare (april 1940) även 1.10,5 cm haubitsbatt ur KA 1 grupperades. Batteriet underställdes C.I.arméfördelningen den 13 april i Karlshamn tillsammans med 1.10,5 cm haubitsbatt/KA 2.

I september 1940 hempermitterades de två 10,5 cm haubitsbatterierna. Pjäserna förefördes enligt 1942 års försvarsbeslut till armén. De sändes till A 4 i Östersund.

Fem 57 mm kanonbatterier m/95 ingick enligt 1914 års försvarsbeslut i KF. Av dessa hade 1939 två batteriers pjäser utnyttjats som ersättning för de ännu inte färdigställda fasta batterier (Batt LÖ, GV). De tre resterande batterierna hade grupperats för landfrontens försvar (Sunnalinen bl a).

1.15 cm haubitsbatteriet organiserades den 3 september 1939 på Oscarsvärn och beordrades av försvarsstaben till Trelleborg för att underställas chefen I.arméfördelningen. Batteriet stod under befäl av kaptenen C F Gillberg. Ålandsdetachmentet hade prioriterats före de egna förbanden vilket medförde att materiel fick lånas ihop när batteriet den 3 september beordrades till Trelleborg. 15 cm haubitsarna var inte tekniskt lämpade för längre landsvägsmarscher, vilket medförde att pjäserna efter ca 5 mils körning havererade och fick lastas upp på dragbilarnas flak, vilket de i sin tur inte var särskilt lämpade för. Batteriet anlände efter en mycket besvärlig motormarsch till Trelleborg den 7 september och beordrades av försvarsområdesbefälhavaren i ställning vid Gylle c:a 3 km från kusten. Detta var en olämplig gruppering m.h.t.= sjömålsuppgiften. Batterichefen lyckades övertyga fobef om detta och batteriet fick då omgruppera till Dalköpinge, där det fasta batteriet var under byggnad. Batteriet kvarstod i denna ställning till den 12 april 1940 då det beordrades till Malmö. Batterichef blev den 9 april löjtnanten (res) Göte Persson, sedan den dåvarande batterichefen kaptenen (res) Palmgren kommanderats som chef för det nya fasta batteriet. Batteriet saknade nästa helt dragfordon eftersom dessa hade sänts hem till KA 2 i mitten av september 1939. Batterichefen rekvirerade därför flertalet av de lastbilar som fanns i Trelleborg.

1.15 cm haubitsbatt omgrupperades natten mellan den 12 och 13 april till stranden vid Ribersborg söder om Malmö hamn. Batteripersonalen förlades här bl a i Malmö då relativt nya tennishall. Batteriet omgrupperades sedan den 9 maj till norr om Hälsingborg (Djuramåsa) där det skulle svara för invasionsförsvarsuppgiften tills det under byggnad varande 15 cm batteriet blev klart (batteri HB)

När batteri HB var klart i början av juni överflyttades huvuddelen av personalen från haubitsbatt till det fasta batteriet. 1.10,5 cm kanonbatteriet hade då den 10 april anlänt till Hälsingborgsområdet.

Pjäser och materiel återtransporterades i juni till Karlskrona. Batteriet skulle därefter överföras till Vaxholm sedan de nya 15 cm kanonbatterierna hade börjat organiseras.. Pjäserna överfördes enligt 1942 års försvarsbeslut till armén.

2.10,5 cm kanonbatteriet/KA 2 hade fr o m sept 1939 varit avsett att ingå i det s k Ålanddetachmentet, benämnt "detachment A". När läget i Finland förändrades i och med vinterkrigets slut skulle batteriet motoriseras och stamfordon beställas av Marinförvaltningen i full omfattning. Leveranserna av dessa påbörjades dock först i slutet av februari 1940. Utbildningen bedrevs med en reducerad fordonspark. De sista bilarna anlände omkring den 1 april då de måste skickas till en snickerifabrik för att få flak och målas. Batteriet hade därför under en period ingen marschberedskap.

Den 8 april d v s dagen före den "9 april" fick batteriet "en veckas marschberedskap". Söndagen den 8 april på kvällen fick batteriet marschorder. Under den 9 april gjordes därför batteriet marschklart och kl 1540 anmäldes batteriet marschklart. C KA 2 gav då den order som han erhållit från Chefen I. arméfördelningen att batteriet skulle underställas försvarsområdesbefälhavaren i Hälsingborg. Kl 1600 avmarscherade batteriet till en batteriplats i trakten av Kulla-Gunnarstorp. Den 10 april kl 0600 var batteriet eldberett.

I slutet av maj grupperades batteriet till stranden norr Skälderviken. På midsommardagen den 23 juni 1940 fick batteriet order att återgå till Karlskrona och underställdes där marindistriktschefen (CMDS).

I enlighet med 1936 års försvarsbeslut överlämnades 2.10,5 cm kanonbatteriet/KA 2 under maj-juni 1942 till GK/KA 3.

Blekinges militära kamratföreningar besökte F 17

Som traditionen bjuder var et även i år samling på F 17, Kamratföreningarna vid F 17, KA 2 och Blekinge bataljon tillsammans med Flottans Män i Karlshamn och Karlskrona var inbjudna till studiebesök med efterföljande kamratmåltid.

Som vanligt hade flygarna åstadkommit ett bra program, som inleddes med besök i flygledartornet, vädercentralen och radarflygledningsrummet.

Duktiga medarbetare vid F 17 gav fylliga och intressanta redogörelser kring verksamheten och vi hade också möjlighet att studera start och flygning av en rote JAS 39 Gripen.

Efter studiebesöket samlades deltagarna till samvaro i Bredåkrämässen och av sorlet att döma under måltiden var det mycket att dryfta.

Ett stort tack till F 17 Kamratförening för en alltid lika trevlig träff på flottiljen.

Olle Melin

Foto: Olle Melin

KA 2 Kamratförenings kassör Ulf Olzon tillsammans med brodern Nils-Otto, verksam i F 17 Kamratförening.

Flygledaren Jessica i flygledartornet informerade deltagarna om sin verksamhet.

Kjell Hartvig Flottans Män och KA 2 Kamratförening, Bengt-Göran Magnusson Flottans Män och Sten Joelson, även han med dubbelt medlemskap..

Ett femtioårsjubileum

Som synes vårdar svenskstaden Osnabrück minnet av de svenska idrottsmän, som gästade staden för så där 50 år sedan.

Jag tror, att KA 2 IF besökte Osnabrück två eller tre gånger. Själv deltog jag i 1956 års resa. Det blev en enastående upplevelse för mig. Visserligen hade jag varit utomlands förut, men den här gången blev det annorlunda. I flera städer, Hannover och Osnabrück fick jag bo som ensam svensk hos familjer och verkligen se och känna, hur tyskar levde och tänkte vid denna tid.

Även tävlingarna och umgänget med de tyska sportkamraterna var intressant. Jag kan ännu höra suset från de tyska åskådarna, när Jan Odehammar slängde iväg diskusen. 10-talet meter längre än deras bästa. Umgänget efter tävlingarna var fritt och otvunget. De flesta hinder undanröjdes snabbt, såväl språkliga som kulturella.

För min del tycker jag, att det var modigt av KA 2 idrottsledare att genomföra de här resorna. Tyskar stod

inte högt i kurs vid denna tid, 10 år efter krigsslutet. Att vi dessutom tillhörde den svenska krigsmakten kunde ju också ge upphov till spekulationer.

Vem som var initiativtagare till resorna, vet jag inte, men att Sven-Erill Bengtson var starkt engagerad vet jag. Många tyska ledare frågade efter honom. På min resa var Ingvar Widnersson ledare. Han blev mycket uppskattad såväl av oss deltagare som av våra värdorganisationer och inte minst av våra fina idrottare.

Carl-Johan Ekelund, Jan Odehammar, Bertil Wahlgren och vad de nu hette alla, såg till att regementet hedrades både på och utanför tävlingsbanan.

Lokalen på bilden är den berömda fredssalen i Osnabrücks rådhus. Här undertecknades i oktober 1648 fredsavtalet efter 30-åriga kriget. Sverige var en av huvudförhandlarna och lämnade rådsbordet som en europeisk stormakt.

Inte bara idrottsmän från KA 2 har gästat lokalen utan också de flesta av denna världens stora. År 1998 var nästan alla Europas kungligheter samlade för att fira 350-årsjubileet av Westfaliska freden. Vårt eget kungapar var naturligtvis också där.

Kjell Silverbank

PS. OTB – Osnabrücker Turner Band – Osnabrücks idrottsförening.

Urban Sobéus, en gång officer vid KA 2 och nu pensionsavgången som siste chef för Stockholms kustartilleriförsvar arbetar nu med boken "Det rörliga kustartilleriet 1902-1945. Författaren har välvilligt ställt kapitlet om inköp av 21 cm pjäs m/42 mitt under brinnande krig till Kustpostens förfogande.

Anskaffning av 21 cm kanonbatteri M/42.

Köpet av 21 cm kanonerna från Tjeckoslovakien och Tyskland och deras hemtransport allt under brinnande krig är en mycket spännande historia, som mycket lite är skrivet om tidigare.

Trots att jag varit krigsplacerad på 21 cm batteri, så var anskaffningen, organiserandet och utbyggnaden av förberedda platser nyheter för mig.

För att förstå hur det hela gick till, måste man ha i åtanke, att det tunga rörliga kustartilleriet var prioriterat och en bristvara. Förbanden leddes av "högsta krigsledningen" d.v.s. ÖB och CM. Det är främst ÖB och försvarsstaben, som är pådrivande i denna anskaffning, medan CM och kustartilleriet inledningsvis är avvaktande.

Bakgrunden är, att Sverige genom Marinförvaltningen haft kontakt med Skodawerke i Pilsen i Tjeckoslovakien under 1939 för inköp av dragbilar till 15 cm batterierna M/37.

26 september 1939 blir kustartilleriekaptenen S E Haglund på Marinförvaltningens artilleriavdelning uppringd av AB Specialmaskiner i Göteborg och Skeppsbron 44 i Stockholm, som representerar Skodawerke i Sverige. Företaget har tidigare sysslat med Skodawerkes civila produktion med leveranser bl.a. till Kungl Vattenfallsstyrelsen, Götaverken, Kockums mekaniska verkstad och Eriksberg. Specialmaskiner har fått ett brev från Skodawerke, i vilket man erbjuder sex 21 cm kanoner (210 mm Schwere Longrohrkanonen 135/800, skottvidd 30000 m, vikt 33 ton delad på tre transportenheter) mot betalning i enbart i nickel eller andra ädelmetaller ("bezahlung von 100 % des Kaufpreises in Nickel oder nebst Nickel auch noch in anderen Edelmetallen"). Pjäserna kommer att bli färdiga för leverans i Pilsen under 1940, 6 – 9 månader efter beställning. I ett av de första breven levereras dessutom prospekt på dels 210 mm Schwere Longrohrkanone och dels 305 mm Schwere Mörser och 240 mm Schwere Haubitze. Det var dock bara 21 cm kanonerna, som var intressanta för Sverige.

En föredragning sker för CM 26 oktober 1939 och beslutet blir, att något omedelbart behov av kanonerna inte finns i Sverige, dock har kustartilleriet ett visst behov av tre pjäser. Detta meddelas Specialmaskiner av KMF med tillägget, att betalning i ädelmetaller inte kan komma ifråga.

27 oktober återkommer Specialmaskiner i ett brev och påpekar, att Skodawerke vill forcera förhandlingarna och att nickel är den viktiga kompensationsvaran. Av brevet framgår också: "...kompensationsvaror endast nickel, varvid förutsätts samtidigt utbyte tåg mot tåg i tyska hamnar...". Skodawerke önskar tydligen, att när pjäser levereras i en tysk hamn på ett tåg så skall samtidigt Sverige

leverera ett tåg lastat med nickel i samma hamn.² På skrivelsen har någon i Marinförvaltningen skrivit: "Enl uppgift från Reservförrådsnämnden finnes endast knapp tillgång på nickel, varför någon export härav ej kan ifrågakomma".³

I november återkommer Specialmaskiner med ett nytt erbjudande om 12 pjäser vilka var ursprungligen beställda av Turkiet, men som efter den tyska ockupationen av Tjeckoslovakien ej får levereras.

I januari 1940 återkommer Specialmaskiner igen. Nu har man Tysklands tillstånd att leverera 6 pjäser med ammunition.

Från december finns en handling i KMF Artavd arkiv underskriven Odqvist, som konstaterar, att likvid i nickel "icke kan komma till utförande", utan man önskar andra betalningsvillkor och om en affär skall komma till stånd så krävs specificerade anbud.

I Skodawerkes styrelse sitter Herman Görings bror Albert som tysk kontrollant. I ett brev från Sveriges ambassad i Berlin under tecknat Richert framgår, att svenske attachén i Prag Bruswitz träffat Albert Göring som representant för Exportdirektorat Skodawerke. Av brevet framgår, att Göring är positiv till en affär med Sverige, att likvid måste ske i form av kompensation i nickel och att ärendet är brådskande.⁴ I december går förhandlingarna vidare och

det är uppenbart att Skodawerke behöver råmaterial för sin fortsatta produktion. Kravet på betalning enbart i nickel frångås något och man är intresserad även av koppar, ferrolegeringar m.m. Genom detta omfattande behov tror Marinförvaltningen och Specialmaskiner, att man kan göra en ekonomisk fördelaktig affär.

Nu har ärendet tagit fart i Sverige. 15 december 1939 går en skrivelse från ÖB till chefen för försvarsdepartementet "angående önskvärdheten och möjligheten att för kustartilleriförsvaret anskaffa sex rörliga kanoner jämte ammunition, tillverkade av Skodawerke i Tyskland".⁵ Dessutom anför ÖB i skrivelsen: "En förstärkning av kustartilleriförsvaret genom tillförande av svårt artilleri är av största betydelse. Särskilt värdefull skulle tillgången å dylikt artilleri vara för medverkan vid försvaret av Öresund liksom av Skånes kuster. Önskemål om förstärkning med bl a svårt artilleri av de marina försvarsområdena i Stockholms och Göteborgs föreligger jämväl. Genom att pjäserna är flyttbara och kunna uppställas på kort tid behöva de emellertid ej bindas till vissa förut angivna områden utan kunna alltefter föreliggande behov i olika krigsfall eller krigslägen utnyttjas å olika platser. Kanonernas antal medger uppdelning i två batterier. Personalen för deras bemanning skulle emellertid ej för närvarande kunna erhållas på annat sätt än genom att eftersätta bemanningen av viss äldre materiel (t ex 10,5 cm haubbatt, 8 cm k m. m. reserverade för A-det".⁶

I anslutning till skrivelsen fick KMF i uppdrag att undersöka möjligheterna och villkoren för en anskaffning av sex 21 cm kanoner. Detta har resulterat i, att KMF dels tagit in anbud på kanoner och materiel och dels skickat två artillerister till Skodawerke för att undersöka kanonernas prestanda och utförande. Dessa två saker är klara 3 februari 1940 och redovisas i en skrivelse till Kungen.

I skrivelsen redovisas först läget, vad gäller inköpsmöjligheter. Vid Skodawerke tillverkas tolv 21 cm kanoner av rörlig typ med erforderlig ammunition. Pjäserna blir leveransklara från mars till augusti 1940. Den ursprungliga beställaren är Turkiet, men leverans dit är omöjlig efter den tyska ockupationen av Tjeckoslovakien. Enligt KMF har Skodawerke erhållit tillstånd av tyska myndigheter att leverera hälften d.v.s. sex kompletta pjäser med ammunition till svenska staten. Återstående sex pjäser är avsedda för tyska armén, som tillsvidare beslagtagit samtliga pjäser. Avtal får träffas direkt mellan Skodawerke och svenska staten. Leveransen till Sverige skall ske parallellt med leveransen till tyska armén. 50% av all ammunition avses levereras med den första pjäsen, vilket enligt besiktningen nästan är färdigmonterad. Fyra pjäser beräknas bli leveransklara i mars 1940.

Därefter redovisas i skrivelsen materielens viktigare data. Varje pjäs består av tre transportenheter, eldrörsfordon, lavettfordon och bäddningsfordon, vardera vägande cirka 15 ton. Högsta marschfart på god väg är cirka 40 km/tim. Ställningsgående d.v.s. att skapa en skjutande kanon av de tre enheterna tar 5 å 6 timmar. För att detta skall fungera fordras att en grop 2 x 3 m, med djup av 0,6 m har grävts eller sprängts. Pjäserna kan riktas horisonten runt d.v.s. 360°

och eleveras mellan -4° och +45°. Maximala skottvidden är cirka 30 km med största laddningens utgångshastighet av 800 m/sek. Pjäsen laddas med krutkardus och projektilen väger 135 kg. Eldhastigheten bedöms till 2 skott per pjäs och minut. Till de sex pjäserna avses levereras 1800 kompletta skott, varav 540 pansargranater, 810 halvpansargranater och 450 spränggranater. Till pjäserna avses också levereras kompletta tillbehörs- och reservdelsutredningar omfattande bl.a. ett reservkärnrör per kanon.

26 december återkommer Specialmaskiner och meddelar, att pjäserna "frigivits" av tyska myndigheter för export till Sverige. Nu har nickelkravet minskats till hälften av köpesumman eller 3600 ton. Det visar sig, att Skodawerke tidigare köpt råmateriel från Sverige och Finland, bl.a. skrot, ferrowolfram, ferromolybden, ferrosilicium, ferrochrom, ferromangan, tackjärn, koppar, tenn, och ca **10 ton nickel**. Specialmaskiner föreslår i januari, att dessa licenser dras in av svenska staten för att sätta hårdare press på Skodawerke, en förvånande inställning hos Skodawerkes representant i Sverige.

Genom tillstånd i kungligt brev 26 januari 1940 har marinens kontrollöficer i Bofors kapten Clason flottan och kapten S E Haglund kustartilleriet, tjänstgörande i marinförvaltningen studerat kanonerna. Besök har skett dels i verkstäderna och dels vid tyska arméns försök med kanonerna på ett skjutfält i Slovakien. Efter resan har Clason och Haglund lämnat följande utlåtande:

"Efter vårt besök vid Skodaverken och skjutfältet Hluboka är vår uppfattning om de 21 cm rörliga kanoner, vilka tillverkas av Skoda, följande, nämligen

1. Pjäserna är fullt ändamålsenliga ur såväl ballistisk som konstruktiv synpunkt. En mindre ändring av siktet, vilken ändring lätt kan utföras antingen vid Skodaverken eller i Sverige, är erforderlig med hänsyn till kustartilleriets skjutmetoder.
2. Pjäsernas rörlighet är tillfredsställande såväl med hänsyn till marschfart (på god väg 40 km/tim) som med hänsyn till möjligheten att relativt snabbt (5 å 6 timmar) bringa pjäsen i ställning. I detta sammanhang framhålles, att ställning för pjäsen dock måste vara förberedd genom att en grop för bäddningen anordnats antingen genom grävning i grävbar mark eller sprängning i bergig terräng.
3. De för pjäsen tillverkade projektilerna (pgr, hpgr och sgr) ha sådan konstruktion och äro försedda med sådana brandrör, att god verkan kan påräknas, varvid dock en mindre, lätt utförd minskning av fördröjningen kan bli önskvärd. Det för pjäsen tillverkade krutet är i stort sett av NK4-typ.
4. De vid Skodaverken tillämpade principerna för tillverknings- och leveranskontroll motsvarar de krav, som av marinförvaltningen i allmänhet uppställas för leverans av artillerimateriel. Betänkligheter mot att övertaga materielen med kontroll endast i färdigt skick föreligger ej.

Som sammanfattning kan sålunda angivas, att ifrågavarande 21 cm kanoner med ammunition fylla de fordringar, som kunna ställas på rörliga svåra kustartilleripjäser".⁷

Inom försvarsstaben har man utrett framkomligheten på svenska

järnvägar och landsvägar. Beträffande järnvägar konstaterar man, att pjäserna kan transporteras på samtliga normalspåriga och smalspåriga järnvägar med 1.067 mm spårvidd. Beträffande landsväg har man utgått från, att från järnvägen skall pjäserna transporteras på landsväg och över broar till kusten eller 5 km innanför. Goda förutsättningar finns vid kusten mellan Gävle och Rådmansö, vid Stavnäs på Värmdö, vid Nynäshamn, Oxelösund, Arkösund, Västervik och Figeholm samt i stort sett inom samtliga områden mellan Kalmarsunds södra del och Strömstad. Beträffande Öland så medger färjan övertransport och landsvägarna har bra framkomlighet.

Så till den viktiga frågan om anbudet och priset på pjäserna. För sex kanoner med tillbehör och reservdelar samt 1800 skott vill Skodawerke ha 2.819.900 dollar eller 11.844.000 svenska kronor fritt verkstäderna i Pilsen Tjeckoslovakien. I anbudet finns ett villkor för leveransen, att 75% av värdet skall kompenseras i råmaterial, bestående dels 73 ton nickel, motsvarande 200 % av i leveransen ingående nickelmängd. Återstoden av likviden skall ske utbetalas i guld eller svensk valuta på guldbasis, mycket hårda villkor, då KMF tidigare har avvisat kompensationskravet vad gäller nickel. KMF anser att ytterligare förhandlingar med Skodawerke bör genomföras för att dels få ned priset och dels vad gäller kompensationsmaterialen.

Utöver dessa kostnader tillkommer besiktning, tull och frakt vilka bedöms till 500.000 kr, speciella dragfordon, som klarar de stora vikterna krävs, t.ex. av Skodatyp, kostnad 425.000 kr, anskaffning av fältutrustning till förbanden bedöms till cirka 800.000 kr. En summering ger 13.069.000 kr och då har besiktning, frakt och tull exkluderats, då KMF tror att detta går att pruta bort respektive slippa. KMF vill som avslutning ha Kungl Majt:s beslut:

Dels bemyndiga ämbetsverket att med Skodaverken träffa avtal angående inköp och leverans av sex rörliga 21 cm kanoner jämte tillbehör, reservdelar och ammunition till ett pris av högst 2.819.900 dollar eller ca 11.844.000 kr. Likvid skall erläggas till 25 % i valutor och i övrigt genom svenska statens försorg utgå genom kompensationsmaterial i råvaror bl.a. omfattande koppar, ferrolegeringar, molybden samt 73 ton nickel, dels önskar KMF få disponera 13.569.000 kr ur förskottsanslaget för försvarsväsendet. Av dessa avser leveranskostnaderna för inköp av pjäser, reservdelar och ammunition 11.844.000 kr, anskaffning av förbandsutrustning 1.225.000 kr och 500.000 kr för frakt och försäkring, dels vill man slippa tullavgifter genom statens försorg och om detta inte är möjligt, att man får erforderliga medel för detta.

Man har i begäran inte tagit upp luftvärn och splitterskydd, vilket KMF avser att återkomma till.⁸

I oktober får CKA en skrivelse, där ÖB framhåller att vissa möjligheter finns att anskaffa två 21 cm flyttbara kanonbatterier. Kan de personellt bemannas av kustartilleriet? Uppdelning kan ske med ett batteri KA 1 och ett batteri KA 2. Förbanden är ej ständigt rörliga, utan avses flyttas från fall till fall.⁹

Ett beslutsunderlag lämnas till Kungl Majt 22/11 1940, där KMF vill köpa. Av detta framgår, att det nu gäller tre batterier om vardera tre pjäser. Beslut bör fattas före 15/12 1940 och leveranserna skall ske med början 18 månader efter beslut och vara avslutade efter 21 månader. Kostnaden för tre batterier är 24 miljoner kr. KMF har samtidigt krav på att ammunitionen skall vidareutvecklas.

Specialmaskiner skriver i början av februari 1940 till KMF och redovisar de fortsatta förhandlingarna med Skodawerke. Nickelfrågan är fortfarande akut. Förhandlingarna har skett genom Lindmann på svensk sida och Generaldirektor Doktor Voss i Reichswerke Herman Göring på tysk sida. OKW inställning är, att detta är en affär mellan Skodawerke och Sverige och att alla svar till Sverige skall ske via Skodawerke. Ett oeftergivligt krav är, att 75 % av betalningen skall ske i form av "Rohstoffe" varav huvuddelen nickel. Övriga 25 % skall betalas i guld eller svenska kronor. Av de 75 % av köpesumman i form av råmaterial, skall 73 ton utgöras av nickel och resten av

koppar och ferrolegeringar. 73 ton nickel motsvarar enligt Skodawerke dubbla mängden nickel, som finns i de nio pjäserna och ammunitionen. Leveransen skall ske parallellt till Sverige och OKW.

Så blir också det beslut, som fattas av regering, försvarsstab och marinförvaltningen. Beslutet fattas 10/12 1940.¹⁰

I alla de dokument jag studerat inför det här kapitlet, har jag ingens sett någon antydning om, att det är Tyskland som för egen del försöker få Sverige att leverera nickel och andra råvaror. Tyskland bestämde med sin styrelserepresentant Albert Göring vad Skodawerke fick göra och inte göra. Kravet från Skodawerke på råvaror från Sverige torde vara helt betingade av de

egna behoven vid framtida tillverkning bl.a. av kanoner. Denna tillverkning var viktig för tyskarna, så viktig att man lät Skodawerke sköta förhandlingarna med Sverige självständigt.

Vad händer då med de tre pjäser, som Sverige inte köper? Kanonerna tas om hand av OKW och placeras troligen i batteri Marcouf i Atlantvallen för att förhindra den allierade landstigningen 1944. Den som vill veta mer om detta bör läsa Bertil Stjernfelts intressanta och spännande bok: Alarm i Atlantvallen. De pjäser, som tilldelades batteri Marcouf hade troligen, enligt Stjernfelt, kortare eldrör och därmed mindre skottvidd än de svenska pjäserna.¹¹

De nio kanonerna levererades mars – maj 1944 genom en expeditionsfirma till Göteborg. Här och på Åsa skedde forcerad utbildning av tre trepjäs-batterier under 1944. Sent 1944 är förbanden krigsorganiserade och klara att utnyttjas i beredskapen.

Urban Sobéus

¹ KMF H 22o 31/10 1939

² KMF H 220:2/39 27/10 1939

³ KMF H 220:2/39 27/10 1939

⁴ Sjöförsvarets kommandoexpedition H 586 23/12 1939

⁵ KMF H-473, Art H- 8:7/40. 3/2 1940, underskrivet Bjurner

⁶ Ibid

⁷ Ibid

⁸ Ibid

⁹ CKA H 304, 26/10 1940

¹⁰ KMF Artavd H 8:1 – 8:9 1940

¹¹ Samtal med Bertil Stjernfelt 25/10 2004

Nytt bildhäfte om KA 2 förläggingsplatser

Just nu pågår arbetet med att producera ett bildhäfte om 48 bilder skildrande KA 2 olika förläggingsplatser mellan åren 1902 till nedläggningen 2000. Det är undertecknad, som fått uppdraget och som tillsammans med Hans Svanstein arbetar med projektet. Karlskroniterna kommer att känna igen sig, eftersom vi arbetar med samma format som de välkända "Karlskronavyverna", som hittills getts ut i 17 olika upplagor. Om allt går i lås, kommer häftet att vara klart till vårmötet och kommer där- efter att försäljas till medlemmarna för det facila priset av 60 kronor.

Olle Melin

Ny bok om Lindholmen

Lagom till jul utkommer Varvshistoriska föreningen med sin första produktion, en historik över Lindholmen. Boken har skrivits av Tommy Svanberg, f.d. byggnadsingenjör vid örlogsbasen och sedermera ANFA och numera pensionär. Tommay har genom sitt arbete och sitt stora historiska intresse skaffat sig stora kunskaper i ämnet och detta framgår klart av den nya publikationen.

Boken beskriver Lindholmen och dess byggnaders historia från den tidigaste verksamheten på 1680-talet fram till våra dagar och innehåller dessutom ett antal kartor från olika tidsperioder, som klart förhöjer värdet.

Jag saknar dock bilder på de beskrivna husen och det tycker jag är en brist i publika- tionen. För den historieintresserade är boken värdefull och för anställda i Karlskrona garnison borde boken vara ett måste. Att kunna sin historia är ett bar sätt att se framtiden an.

Olle Melin

Marinmusei årsbok 2004

Alldeles efter nyår kom Marinmusei årsbok för 2004. Boken har undertiteln "Nedslag i den blekingska sjö- fartens historia fram till freden i Roskilde 1658" och har skrivits av Yngve Malmquist, pensionär bosatt i Karlskrona och tidigare vatten- och havsresursplanerare vid Boverket. Han är också en ivrig sjöfartsforska- re och har utgivit böcker och artiklar om sjöfart i olika sammanhang. Boken beskriver sjöfart, hamnar, far- tygstyper som funnits i östra Blekinge från forntid fram till Roskildefreden 1658. Källorna om själva Ble- kinge är få och författaren har lagt ner ett omfattande forskningsarbete och det är detta vi nu ser resultat av. Bristen på källor gör, att mycket i boken är allmängods, men detta gör inte boken mindre intressant.

År 2006 är det dags för en uppföljare. Då är det meningen att sjöfarten i Blekinge från 1658 fram till våra dagar ska komma ut och på så sätt blir historien fullbordad.

Boken finns att köpa på Marinmuseum i Karlskrona

Örlogsvarvet. Ett världsarv i Karlskrona

"Jag minns fortfarande det första besöket på varvet en vacker sommardag. Aldrig tidigare hade jag varit i en sådan förtätad miljö. Vilka magnifika gamla byggnader och samtidigt en arbetsplats som var i bruk! Man byggde skepp, som man alltid gjort. Så småningom fick jag lära mig att det hade man gjort i 300 år."

Så inleder Urve Lepasoon sin bok *Örlogsvarvet. Ett världsarv i Karlskrona*, som i fe- bruari kom ut från förlaget. Urve har varit byggnadsantikvarie såväl vid Blekinge museum som vid Boverket och har på så sätt kommit i kontakt med ett stort antal av våra bygg- nadsminnesmärken. Tydligt intar varvet i Karlskrona en central plats hos henne.

Den nyligen utkomna boken handlar om Karlskronas utveckling som örlogsstad och det europeiska inflytandet under utvecklingen. Varje byggnad har fått en noggrann be- skrivning och det gäller även om statens byggnader utanför murarna och också hur den civila staden påverkats. Flottan var ju trots allt den dominerande arbetsplatsen i mer än två sekel.

Det är en mycket intressant och spännande läsning som Urves bok bjuder på. Att den dessutom är försedd med ett rikt bildmateriel förhöjer avsevärt värdet.

Boken är att rekommendera till alla älskare av byggnadshistoria men borde också vara en kunskapskälla för kommande generationer inom marinen. Det är genom historien vi skapar framtiden.

Olle Melin

Våra gamla befästningar

Inlängan

Norra kulsprutevärnet
på Inlängan

På Inlängan anlades 1940 ett 57 mm batteri om två pjäser. Pjäserna uppställdes i bunker med en skjutvinkel på omkring 120 grader och hade sin huvudskjutriktning mot Kållafjärden. Pjäserna till batteriet kom från Djupasundsvärnet på östra Tjurkö och hade dessförinnan stått i batteri K 16 på Kungsholmen och batteri Bollösund. Flyttningen till Inlängan är ett exempel på, hur 57 mm pjäser m/89 flyttades omkring i skärgården.

Vid samma tidpunkt anlades en minstation för mineringen över Kållafjärden och ett mätvärn för inbasmätare, som ingick i det tunga batteriet på Lungskär. Minspärtruppen, som hanterade minstationen hette från början minspärtrupp ÖH 1 (Östra Hästholmen 1), men fick på 1970-talet namnet minspärtrupp Inlängan (IL). Mineringen var fredsutlagd.

På Inlängan fanns dessutom två kulsprutevärn av den typ, som fanns längs Skåne- och Blekingekusterna.

Batteriet sköt sista gången i samband med den stora krigsövningen 1964 och utgick ur krigsorganisationen 1969. Batteriet ersattes av en 40 mm dubbelautomatpjäs placerad på Öppenskär. Dessutom tillfördes Spärrbatal-

jon Torhamn, där batteriet och minspärtruppen ingick lätt robotbatteri med Robot 52 och så småningom en vänpjäs 74. Den sistnämnda var grupperad på Killeberget.

Till batteriet hörde också skyddsrum och förläggingsbaracker.

Minspärtruppen utgick ur organisationen omkring 1990.

Kommandoplatz till batteri Inlängan

Minstation

Bakom luckan i fronten döljer sig en inbasmätstation

Baksida på pjäsvärn

Strålkastarplats

Kållafjärden var under många år klassad som krigsankarplats, d.v.s. här skulle civila fartyg söka skydd i väntan på eskort eller så skedde här byte av eskortfartyg.

I närtid kommer anläggningarna på Inlängan att plomberas. I skyddsrummet har redan befolkningen på ön installerat sig.

Olle Melin

Foto: Olle Melin

Et av pjäsvärnen i batteriet

Skyddsrum i batteriet med ny användning

Rolf Ahlin fortsätter här sina historiska uppsatser. Under en bilsemester i Finland besökte han olika slagfält från 1809 års krig, men även Björneborg, Sveaborg och Runebergs hem. Med nästan 200 års distans och Björneborgarnas marsch i huvudet, utmynnade resan i nedanstående alster.

Melodin till det förflutna

När tonerna till den ålderdomliga Björneborgarnas marsch dånar fram ur mässingsinstrumenten och mullrande trummor, skiljer den sig avsevärt från de svenska militärmarscherna. Dessa är ofta tyskinfluerade, medan Björneborgarnas marsch har franskt påbrå.

Dess revolutionära klang fick ett starkt grepp över sinnena, när den finska nationens fortbestånd i mitten av 1800-talet började stå i fokus. Men också texten förstärkte detta genom sin anspelning på ett ärofullt förflutet och maningen till fortsatt kamp.

Allt eftersom avståndet vuxit till Republikens bildande och dess krig för friheten, har också den ursprungliga glöden övergått till en mera patriotisk känslöstämning. Förändringen är ingalunda unik. Även den franska nationalsången har ju som bekant revolutionärt förflutet.

Att marschen utgör en av dikterna i Fänrik Ståls sägner är väl numera mindre känt än tidigare, liksom den är starkt förknippad med Albert Edefelts illustration till Björneborgarnas marsch, men också till Björneborgs regemente och general von Döbeln.

Bilden som kampmedel

Den oljemålning, som Albert Edefelt utförde 1892 efter sin illustration till Fänrik Ståls sägner, kom att spridas genom tusentals reproduktioner och planscher, inte minst under finska vinterkriget 1939-40, då den erhöll en ny renässans genom att bli sinnebild för finsk sisu.

Iklädda indelta infanteriets grå enhetsuniform m/1807 med blå krage och uppslag, slår trumslagarna sina taktfasta virvlar. Som nummer sju bland rikets 26 indelta regementen bar de sin vita kord med svart kors som enda kännetecken. Marschen går genom ett snötyngt landskap med en rodnande kall himmel i bakgrunden.

Tavlan ger ett starkt intryck av beslutsamhet och kampvilja. Perspektivet får emellertid en ännu större dimension, när målningen sätts i samband med marschens melodi och takt.

Rötter i det förflutna

Den 31 paragrafen i 1634 års regeringsform fastställer 1624 års planerade infanteriorganisation om 20 landskapsregementen. Här ingick "det andre Finsche regementet", som blev ursprunget till Björneborgs regemente. Förbandet deltog i alla Sveriges krig fram till 1809 och var med på de flesta svenska krigsskådeplatserna, vilket framgår av marschtexterna. Vid finska krigets utbrott 1808 hade regementet nyss återvänt från Tyskland. Tillsammans med två Åbo-bataljoner ingick de sedan i Savolaksbrigaden, vars chef blev general von Döbeln.

Under kriget kom ett 20-tal Björneborgare att göra sig bemärkta genom ett framgångsrikt gerillakrig bakom de ryska linjerna. Två av regementets fanjunkare, Rot och Spof, hade befälet över styrkan. DE återfinns i Carl Grimbergs "Svenska folkets underbara öden". Regementet upplöstes 1809, men återuppsattes i samband med Frihetskriget 1918. Det kallas numera för Björneborgs brigad.

*Georg Carl von Döbeln (1758 – 1820).
Litografi efter en samtida målning.*

General von Döbeln föddes 1758 på säteriet Stora Torpa mellan Skövde och Falköping. Fadern var domare och farfadern den berömde läkaren Döbelius. Han hade tyskt påbrå och adlades av Karl XII till von Döbeln. Foto 1926

En trumslagarpojke står staty på torget i Björneborg.

En legendarisk general

George Carl von Döbeln är mest känd från finska kriget 1808-1809 och är sammanflätad med Björneborgs regemente. Han föddes 1758 på säteriet Stora Torpa mellan Skövde och Falköping i Västergötland. Farfadern var bördig från Tyskland. Von Döbeln genomgick kadettskolan i Karlskrona.

Döbeln kom tidigt i fransk krigstjänst och deltog under fälttågen i Ostindien, där han avancerade till kapten. Under Gustav III:s krig mot Ryssland hade han tjänst som kapten vid Savolaksbrigaden, där Björneborgs regemente ingick. I sin självbiografi har han skrivit om detta.

Det var vid detta tillfälle, han fick sin blesyr i pannan, vilken sedan aldrig ville läkas. Den förorsakade ibland häftiga smärtor, som drev honom till ursinne. För att dölja såret bar han ständigt en svart bindel om pannan.

Som chef för Savolaksbrigaden hemförde han segern vid Juutas den 13 september 1808. Här restes senare ett monument över honom. Träffningen har blivit hågkommen genom dikten Döbeln vid Juutas. Den anses vara en av de bästa Runeberg skrivit.

Vårvintern 1809 ledde von Döbeln reträtten över Ålands hav. Händelsen har fångats upp i en oljemålning av August malmström (1820-1901). Den ger ett livfullt intryck av en uttrötad armé, som knegar fram i pinande yrsnö med sjuklingar i slädar, efterlämnande störtade trosshästar. I kön skymtar arriärgardet, som håller de förföljande ryssarna på avstånd. Deras Strapatser var knappast mindre.

Berömt är också von Döbelns avskedstal till finnarna på Umeå torg den 8 oktober 1809, även om det i moderna öron kan låta lite svulstigt.

Offer av politiska skäl

Under kriget mot Napoleon 1813 blev von Döbeln efter ankomsten till Tyskland chef för III fördelningen. När han då vid ett tillfälle undsatte Hamburg, kom detta att ogillas av Kronprinsen Carl Johan. Von Döbeln blev ställd inför krigsrätt och dömd till döden. Han benådades emellertid av Carl Johan till ett års fängelse på Vaxholm. Som fånge lär han ha varit synnerligen besvärlig.

I likhet med många andra berömdheter var han liten till växten, men begåvad med en okuvlig viljekraft. Han var inbiten ungarl, dock inte värre än att han fick en son med sin hushållerska. Denne legitimerade han så småningom genom att gifta sig med damen för att strax efter ta ut skilsmässa. von Döbeln avled 1820.

Slagfältet vid Juutas. Litografi efter en teckning av J Knutson.

En legend dammas av

Redan efter finska vinterkrigets utbrott 1939 kom von Döbeln at återuppstå igen. Han kom snart att bli den samlande gestalten i propagandan för det svenska hjälpprogrammet. Överallt blickade han uppfordrande ner från affischer och planscher.

Sven Stolpe skrev en pjäs om honom, som sedan blev film med Edvin Adolphson i huvudrollen. von Döbeln var Runebergs favorithjälte och hans plats i Fänrik Ståls sägner kom på nytt att uppmärksammas. Allt detta bidrog till att återuppväcka den popularitet han haft 100 år tidigare.

En marsch blir till

Melodin till Björneborgarnas marsch är ursprungligen en fransk kontradans från 1700-talet, en melodi som även Carl Michael Bellman tycks ha använt sig av. Det var förmodligen tack vare sin revolutionärt eggande rytm, som den spreds under Napoleonkrigen. Bland annat är den känd som Napoleonmarschen.

Melodin kom att användas vid ett patriotiskt drama om von Döbeln i Helsingfors 1851. Sedan dess har den antagits vara Björneborgs regementes marsch. Antagandet har inte kunnat bekräftas, men däremot tycks den ha varit Åbobataljonens marsch fram till 1809.

Det var Zacharias Topelius som först satte texten, men Runeberg gjorde sedan en ny, som mer passade in i "sägner". Från 1918 har den varit finska försvarsmaktens honnörsmarsch. Den markerar inte bara statsceremonier, utan hörs också i andra högtidliga sammanhang.

Poesin som kampmedel

Ingen nu levande melodi torde med sin text ha skapat ett så starkt intryck över ett svenskt-finskt förflutet som Björneborgarnas marsch. Under förkrigstiden ingick den i skolornas sånghäften och krigets Finlandsaftnar befäste den ytterligare. Genom detta och fin-

Johan Ludvig Runeberg (1804 – 1877) skrev Fänrik Ståls sägner och därmed texten till Björneborgarnas marsch.

Svenskarnas återtåg över Ålands hav. Efter en målning av August Malmström (1829 – 1901).

narnas envisa kamp för sitt land, växte det psykologiska klimatet, som var en förutsättning för den svenska hjälpverksamheten.. Här fick von Döbeln sin givna plats.

Ändock var det inte ur historiens djup, utan från skalden Johan Ludvig Runebergs Fänrik Ståls sägner, som kraften kom att ösas. Sällan torde ett diktverk, under så lång tid som detta, spelat en så stor politisk och idéell roll. Johan Wrede har i sin historiska analys gett följande slutord om sägnerna.

- Om dagens i och för sig djupt motiverade avsky för kriget skapar ett motstånd mot Runebergs sägner, måste man önska att denna avsky kunde rikta sig mot farligare och väsentligare mål i dagens värld. Vi kanske inte reder oss utan ideal, trots allt.

Rolf Ahlin

Björneborgarnas marsch

Söner av ett folk, som blött
på Narvas hed, på Polens sand, på Leipzigs slätter, Lützens kullar,
än har Finlands kraft ej dött.
än kan med oväns blod ett fält här färgas rött.
Bort, bort, vila, rast och fredag
En storm är lös, det ljungar eld och fältkanonens åska rullar.
Framåt, framåt led vid led!
på tappra män se tappra fäders andar ned.

Ädlaste mål oss lyser på vår bana
skarpt är vårt stål och blöda är vår vana.
Alla, alla käckt framåt!
Här är vår sekelgamla frihets sköna stråt.
Lys högt, du segersälla fana,
sliten av strider sen en grånads forntids dar.
Fram, fram, vårt ädla härjade standar!
Än finns en flik med Finlands gamla färger kvar.

Johan Ludvig Runeberg

Björneborgarnas marsch. Målning av Albert Edefelt (1854 – 1905).

Våra sjögående trotjänare

Carl Edholm

En ensling i kustartilleriets vedettbåtsflora var
Carl Edholm.

D en kortlivade vedettbåten kölsträcktes enligt Kungligt Brev den 12 december 1902 vid Flottans Varf i Karlskorna. Förklaringen till namnvalet ligger i, att båten bekostades "af en utaf gymnastikföreståndaren C. M. Edholm till Sveriges försvar gjord donation". Donationen räckte emellertid inte till, utan man fick skjuta till 12 600 kronor av statsmedel.

Båten levererades den 6 juli 1905.

Deplacementet uppgick 24,3 ton och dimensionerna var 21,40 (KVL), 21,75 (LÖA) x 3,50 x 1,50 meter.

Maskinen var en 225 IHK tripplexpansionsångmaskin. Tillsammans med en vattenrörpanna med 16 kg/cm² ångtryck och Ljungströms kondensator räckte detta till 13,5 knops konstruktionsfart.

Båten var byggd i stål och indelad i sex vattentäta avdelningar medelst fem tvärskeppsskott.

Bestyckningen bestod av två 37 mm kanoner M/98 B och båten var vidare utrustad med en strålkastare och eldbelysning.

Museet på Aspö tar form

Före jul var huvuddelen av föremålen på plats i de nya lokalerna på Aspö och sedan årsskiftet pågår arbete med att bygga upp utställningarna. Ett gäng entusiaster finns på plats på Aspöberg varje torsdag och än så länge har arbetena i huvudsak kunnat bedrivas i de tre uppvärmda rummen, där ordersal, minnesutställning över KA 2, bibliotek och uniformsparader skall göras i ordning.

I ordersalen är ordersalsmöblemanget från Karlskrona artillerikår på plats, liksom alla regementschefsporträtten och med Kustartilleriets skapare Adolf Fredrik Centervall i centrum.

Är Du intresserad att hjälpa till, finns det alltid arbetsuppgifter. Kontakta Sigvard Bengtsson, telefon 0455/336020, så får Du besked, vilka dagar som arbete pågår. Den 12 februari höll KA 2 museiförening för rörligt kustartilleri sitt årsmöte i Modellsalen i Örlogshamnen. Förutom sedvanliga årsmötesärenden informerade Tommy Erlandsson och Thomas Ohlsson om arbetet med nätverksbaserat försvar.

Redan den 13 januari 1928 uttrangerades *Carl Edholm* efter i kustartillerisammanhang futtiga 23 tjänsteår.

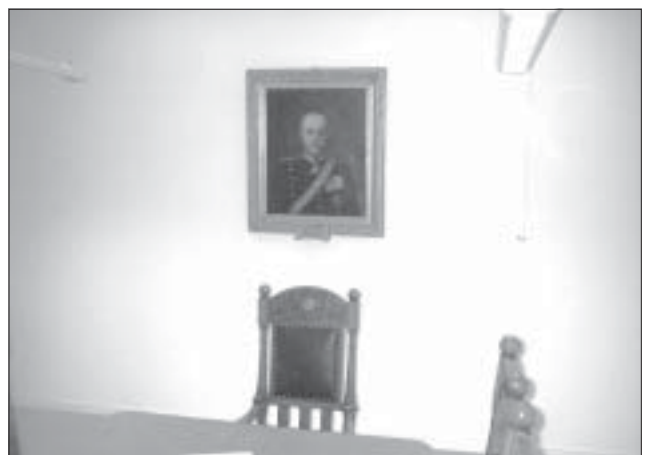
Olle Melin

PS. I förra numret beskrevs f.d. lotsbåten Däkan. Vår medlem Sonny Ekberg hörde av sig och berättade, att båten hämtades vid Oskarshamns lotsplats i slutet av 1970-talet av honom och dåvarande fanjunkaren Arne Kronholm. Man hade överhandsväder hem, men Däkan klarade sig bra i hårt väder, en bekräftelse på en information, man fick, innan avresan. "Det är ett Sjötorpsbygge, så hon klarar vilket väder som helst". Red

Sigvard Bengtsson omvaldes till ordförande och i övrigt omvaldes de funktionärer, som stod i tur att avgå.

Olle Melin

Foto: Olle Melin

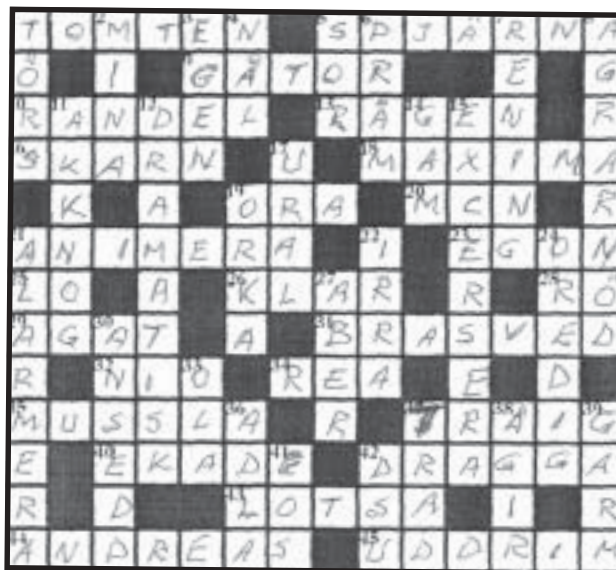
Adolf Fredrik Centervall, Kustartilleriets skapare, på plats i ordersalen i Aspömuseumet.

Lösning korsord 4/2004

Denna gång har Fru Fortuna gynnat

Bo-Gunnar Nilsson
Limhamnsvägen 18A
217 59 MALMÖ

GRATTIS och lycka till vid dragningen!

Korsord 1/2005

har som vanligt tillverkats av Gustav Karlsson.

Lösningen insänds till: Redaktören Kustposten Författarevägen 9 371 63 LYCKEBY

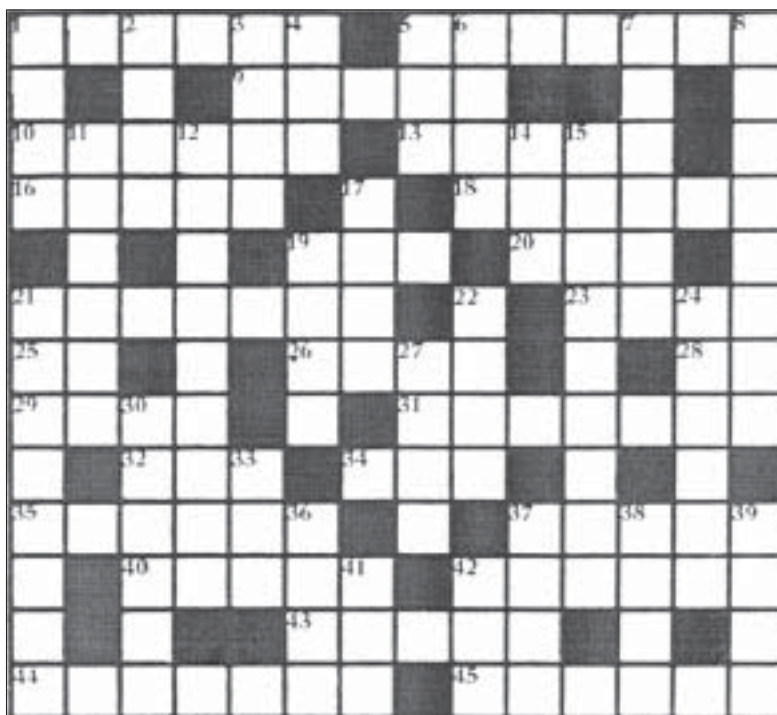
Senast den 30 april 2005 vill vi ha Din lösning.

Vågräta ord.

1. Där bor madrasser.	3. Kärleksgod.	15. Samhälle i Finland.	36. Skälvning.
5. Huvudstrid.	4. Våt.	17. Pannkakebas.	37. Respons.
9. Maringarage.	5. Hölje.	19. Solosång.	38. Helgonbild.
10. Par i kåk.	6. Handla.	21. Gjorde Mose i öknen.	39. Vedhög.
13. Musikaliskt verk	7. Klätterväxter.	22. Skära in kvist.	41. Långsträckt ting.
16. Eva prima.	8. Göra utkast.	24. Passar inte i lumpen.	42. Roterar.
18. Grann lue.	11. Söka förbindelse.	27. Åsna.	
19. Jag älskar.	12. Lösa eller sträckta.	30. Klandrad.	
20. Var hälsad.	14. Ort.	33. Fäste.	
21. Fågelbur.			
23. Örnman.			
25. Nyhetsbyrå.			
26. Lika så.			
28. "Rova".			
29. Vattenväxt.			
31. Fördelade.			
32. Konst.			
34. Labans äldre däka.			
35. Kanske skamfärg.			
37. Illegalt straff.			
40. Reparerar.			
42. Ge vika.			
43. Erigera.			
44. Äril.			
45. Föga raffinerat.			

Lodräta ord.

1. Sånggudinna.
2. Stöv.

60 år sedan beredskapen upphörde

I år är det 60 år sedan beredskapen efter andra världskriget upphörde. Som många minns celebrerade KA 2 och KA 2 Kamratförening 50-årsminnet den 30 juni 1995 på Kungsholmen.

Nu har det gått 10 år och det är dags för 60-årsjubileum. Detta blir förmodligen det sista, som föreningen arrangerar, eftersom "de som var med" försvinner efter hand.

Styrelsen arbetar nu med planeringen och avsikten är, att vi ska kombinera jubileet med invigningen av det nya museet på Aspö. (Se annan plats i tidningen!)

Dagen är ännu inte fastställd, men vi räknar med en dag i början av juni månad.

Föreningen kommer att göra ett utskick till samtliga medlemmar i god tid före dagen och med uppgifter om ett preliminärt program, anmälan m.m.

För att minnas 50-årsjubileet återges här den text, som Gustav Karlsson skrev och som återfinns på en platta utanför museet på Kungsholmen.

Under den förstärkta försvarsberedskapen 1/9 1939 – 30/6 1945 var Kustartilleriets kanoner och mineringar i sydligaste Sverige kontinuerligt bemannade av KA 2.

På ör och skär växlade veckor och årstider monotont, havet ljöd, än häftigt än vänligt, för tusentals män på vakt för fred och frihet, med hot över, oro inom, men hopp framför sig.

Deras gärningar och offer må vi minnas med aktning och tacksamhet.

Efterlysning av filmer från Kustartilleriets rörliga förband

I samband med att KA 2 rörliga museum etableras på Aspö och att en hall öppnas vid Beredskapsmuseet i Helsingborg, där rörliga kaförband skall visas, har jag undersökt vilka filmer som finns, som skildrar utvecklingen av kustartilleriets motoriserade rörliga förband.

Vid en genomgång av Armé, Marin- och Flygfilms arkiv har jag funnit en del filmer, men inte mycket. Det finns stora brister i skildringen av det tunga rörliga kustartilleriets utveckling. En stor brist i de filmer som tagits under åren av 21 cm KA batt m/42 är till exempel att man aldrig ser pjäserna dras av Brockway, Dtgb 954. Det finns inte heller någon film som visar mätstationer, tältgrupperade S-platser eller KA-bataljonstablar.

Jag vänder mig nu till Kustpostens läsare för att efterlysa privatfilmer som visar kustartilleriets rörliga förband. Var inte rädd för att låna ut en tekniskt dålig film, den går med dagens teknik att förbättra. Jag är tacksam för alla bidrag. Om du har kännedom om att någon annan kan inneha sådana filmer som jag efterlyser är jag också tacksam för tips om detta.

Sten Munck af Rosenschöld, Ruddammsbacken 40, 114 21 Stockholm, tel 08 612 72 05

Göteborgsresa

Den 26 till 28 augusti är det dags för årets träff mellan Kustartilleriets kamratföreningar. Denna gång är det KA 4 Kamratförening som bjuder till Göteborg i dagarna tre.

När detta skrivs finns inget om program, klockslag m.m.. Kustposten återkommer i nummer två med den information, som då finns samt om prisuppgifter och anmälningstider m.m.

Men är Du redan nu klar över att åka med, notera dagarna i Din almanacka.

Styrelsen

Kamratföreningens vårutflykt

En piratfärd i vårgrönska

Årets vårutfärd går till Skåne och Österlen och går i Piratens fotspår.

Avfärd 0800 från Karlskrona. Kafferast vid Brösarps backar, besök Ravlunda kyrkogård och Piratens grav, besök i Piratenmuseet i Vollsjö med guidning, lunch Kiviks hotell och som avslutning besök Kivik med Piratens hem och statyn.

Beräknad återkomst till Karlskrona 1800.

Reseledare Gustav Karlsson och Olle Melin

Priset för resan, kaffe, lunch och entré i Piratenmuseet är 150 kr

Anmälan senast den 12 maj till Yvonne Wirbrand, Sjöstridsskolan, tel 0455/86622 eller

e-post: yvonne.wirbrand@mil.se

Först till kvarn.....

V Ä L K O M N A !

Piratenstatyn i Kivik

Födelsedagar m.m.

90 år

Harald Kangestam Karlskrona 19/5

85 år

Einar Jacobsson	Haninge	1/6
Rikard Thörn	Karlskrona	9/6
Sven Brigner	Täby	19/6

80 år

Nils-Bertil Persson	Lyckeby	14/4
Karl-Axel Svensson	Kristianstad	20/4
Owe Larsson	Karlskrona	22/4
Harald Somehagen	Karlskrona	2/6
Yngve Svensson	Kristianstad	4/6
Arne Karlsson	Lyckeby	22/6

75 år

Åke Mellquist	Lyckeby	8/4
Kristina Hammerskog	Hallabro	18/4
Sven Olle Svensson	Karlskrona	12/5
Ingolf Svensson	Ronneby	19/5

70 år

Sam Wellborg	Linköping	13/4
Arne Holgersson	Nättraby	22/4
Arne Holmqvist	Sölvesborg	5/5
Roy Hansson	Helsingborg	29/6

65 år

Kjell Strömberg	Rödeby	2/6
Bertil Andersén	Lund	19/6
Dag Åshage	Rödeby	29/6

60 år

Björn Wallmert	Nättraby	1/5
Gunnar Persson	Degerberga	16/5
Thore Arnström	Karlskrona	22/5
Lennart Tapper	Karlskrona	26/5
Bo Sahlée	Kivik	17/6
Lennart Lindquist	Ronneby	20/6

55 år

Christer Caesar	Hässleholm	13/5
Göran Löfgren	Karlskrona	22/5
Jan-Olof Magnevall	Jämjö	29/6

50 år

Bo Arnesson	Karlskrona	23/5
Herman Håkansson	Karlskrona	9/6

45 år

Stefan Garsten	Nättraby	2/4
----------------	----------	-----

40 år

Mats Freij	Rödeby	18/4
Magnus Holst	Limhamn	19/

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna i föreningen

Barbro Engkvist	Nättraby
Maud Lexhagen	Karlskrona
Bengt-Göran Söderlund	Stockholm

Kamrater som avlidit

Carl Oscarsson	Karlskrona	2/10	2003
Lars-Erik Pettersson	Karlskrona	25/12	2003
Allan Oscarsson	Nättraby	20/2	2004
Åke Persson	Drottningstjärn	19/5	2004
Anders Carlström	Vetlanda	24/6	2004
Åke Lindberg	Uppsala	18/11	2004
Göran Åstedt	Lidingö	20/12	2004

Jamber i januari

Jag sitter för mig själv i vinterkvällen
och ser hur solen som en eldröd klump
går bak' syrenerna vid istidshällen.
En fågel filar på en aftonstump

och tycker kanske det är kallt om benen.
Snart kommer månen upp vid Högalid
och ser, när den har stigit över enen,
en frostskog vilande i snöljus frid.

Lugnt går Selene förbi enebusken,
som gömmer skuggorna för himlens ljus,
och stiger upp mot Pegasus och Kusken
i diktens fäbod över jordens hus.

Gustav Karlsson Walles

Styrelsen 2005. Från vänster Kent Alritzson, Yvonne Wirbrand, Per Engkvist, Ulf Olzon, Göran Göransson och Sune Persberg. Lars Hällström saknas på bilden.

Årsmötet 2005

Mångåriga revisorn Anders Öderwall medaljeras

Foto: Olle Melin

